

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina IV

Broj 49

Tuzla, travanj 1996.

Cijena 100 BHD, 4Kn., 1DM

**DRUŠTVO HRVATSKI DOM
TUZLA**

JAKA ZAJEDNICA

Pokazalo se da se Hrvati u Bosni, Hrvati u Tuzli moraju i mogu ufati samo u jaku Hrvatsku zajednicu koja se mora naviknuti da je u manjini ne samo po broju Hrvata već i po njihovom političkom uplivu.

Ne može se reći da se naši momci iz politike, i iz Mostara i Kiseljaka, ne drže dobro boreći se za konstituciju i trećinu, ali život i IFOR furaju svoje i nitko još sigurno ne zna na što će sve ovo izaići. Svi se bore za jedinstvenu Bosnu koja bi bila poput državnice njihovog entiteta i vuku ka nekoj od strana svijeta. Da je kako sa zapadnim parama stići na istok, a sa istočnom ideologijom prodrijeti na zapad.

Hrvati Tuzle, sa političkim partijama i pokretima koji ih predstavljaju i vode ne mogu otići daleko u uzimanju vlasti i ovlaštenja. Njihovi dužnosnici su uglavnom pomoćnici i činovnici. Veliki broj Hrvata na položajima ne štiti njihove interese i stalno ističu svoju predratnu vrlinu da su

anacionalni. Pošto više ne mogu biti Jugoslaveni, nisu ništa drugo do pukih dodvorica i prigužica. Zauzimaju mjesto nekog Bošnjaka koji bi, ako bi bio nominiran, bolje štiti interese Hrvata. Naši političari su dugo vremena bili u formalno ravnopravnoj koaliciji sa političkom linijom većinskog entiteta koji im kobajagi pruža sve, a daje malo ili ništa.

Ostala je zajednica Hrvata oko Crkve, oko Doma i Napretka. Treba osnovati i Maticu. Mi smo ovdje konstitutivan narod i to ne damo osporavati, ali smo i narod u manjini i moramo se koristiti i manjinskim pravima. U tome nam mogu pomoći mnoge institucije iz Domovine broj 2. Više i lakše nam može pomoći Matica i više nas se može podržati preko Matice nego preko Ministarstva za prosvjetu. Naš spas je Napredak koji pjeva, ali i koji se bavi biznisom. Dom koji se bori za našu školu, jezik i dostojanstvo i povezuje nas sa Hrvatima u Zenici i Osijeku. Ne tope se kao snijeg u ruci samo velika očekivanja Hrvata u Bosni. Ni onim drugim entitetima nije sve potaman. U Tuzli nije dugo bilo ovoliko Hrvata. Treba ih upregnuti i utjerati u zajednicu.

Lj. A.

POSJETA VRHOVNE GLAVARICE

Vrhovna glavarica sestara Kćeri Božje Ljubavi, sestra Nicolina Hendges sa svojim pratiljama: vrhovnom savjetnicom sestrom Lucynom Mroczek, provincijalnom glavaricom sestrom Snježnom Stjepandić i sestrom Darjom Čutuk, posjetile su od 15. do 17. travnja, Franjevački samostan i naše sestre koje žive i rade u Tuzli. Posjetile su gradonačelnika gosp. mr. Selima Bešlagića, zatim Breške, Josipovac i Katolički školski centar - Gimnaziju. S našim svećenicima i sestrama sudjelovale su u misnom slavlju u našoj župnoj crkvi, koje je pratio Zbor pod ravnanjem prof. Evice Cerić. Poslije mise održan je u dvorani srdačan susret s pjevačima Zbora koji su gošćama otpjevali nekoliko kompozicija.

Športski dan učenika Gimnazije

U okviru športskog dana, učenici i profesori Katoličke gimnazije u Tuzli posjetili su, 26. travnja, svoje kolege Srednje i Osnovne škole u Bijeloj. Dobrodošlica, izvanredan prijem, ugodni i korisni razgovori. Hvala im!

OLOVO

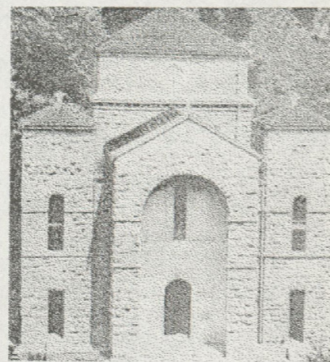
Nakon četiri godine opet smo bili u Gospinom svetištu u Olovu

Svečano je bilo 1. svibnja u Gospinom svetištu u Olovu. Kolone ljudi iz svih krajeva, koji su došli na otvorenje Gospina svetišta u Olovo, bude istinsku nadu, da će ovo Marijino svetište postati slavno kao prije rata, a da će Marija svojom ljubavlju i zagovorom čuvati i dalje našu zemlju i naš narod.

U Olovo je došlo preko 20 autobusa i mnogo osobnih vozila. Bilo je šet autobusa iz našeg kraja.

Misno slavlje je predvodio naš nadbiskup i kardinal Vinko Puljić, a koncelebrirali su: provincijal Franjevačke provincije Bosne srebrene fra Petar Anđelović s nazočnim svećenicima. U misnom slavlju sudjelovao je 40 svećenika, velik broj časnih sestara i oko 2.000 vjernika.

Misno slavlje pratila su tri Crkvena zbora. Među njima je sigurno bio najbolji i najprofesionalniji naš Zbor pod sigurnim ravnanjem gospode Evice Cerić.

EKUMENIZAM I TOLERANCIJA

Naš grad je posjetila grupa (7) iz Nizozemske - predstavnici protestantske vjerske zajednice. Vodili su posebne razgovore s vjerskim zajednicama u Tuzli. Za 1. svibanj zakazan je OKRUGLI STOL (zajednički razgovor) u dvorani Franjevačkog samostana.

U razgovorima su sudjelovali predstavnici Rimokatoličke, Pravoslavne i Protestantske vjerske zajednice. Predstavnici Islamske vjerske zajednice nisu došli iz opravdanih razloga.

- Teme razgovora, prema prijedlogu Nizozemaca, su bile:
- Što je ljudima u Bosni davalo snagu da istraju tokom rata, a što Nizozemcima daje snagu da istraju;
  - Neke stvari koje su važne u kontaktima: obostrana zainteresiranost, lični kontakti, snaga, upornost, pomoć: koje vrste, obostrana;
  - Što je ljudima u Bosni bitno za ostvarivanje kontakata, a što je ljudima iz Nizozemske bitno u istoj situaciji;
  - Kakav je učinak imao konflikt na ljude u Bosni, a kakav je učinak konflikt imao na ljude u Nizozemskoj;
  - Kakvi su učinci nakon pojavljivanja novih ljudi u vašoj vjerskoj zajednici: zbog nacionalizma, zbog izbjeglica;
  - Kako nastaviti kontakte: problemi sa daljinom, problemi sa jezikom.
- Nakon svestrane rasprave svih učesnika OKRUGLOG STOLA dogovoreno je da takve razgovore treba nastaviti sa svim vjerskim zajednicama, kako bi doprinijeli trajnom miru i suživotu svih ljudi.

Bio je "Promo '96" - kakvi su rezultati?

PREZENTACIJE, SUSRETI, UGOVORI I PRODAJE

Tuzla, 23-27.04.1996. god.

Osim sajamskog dijela održano je deset kongresnih manifestacija - okruglih stolova, naučnih skupova i seminara, kao i brojne kulturno-zabavne priredbe. Gosti i učesnici, osobito iz inozemstva, kao i visoki dužnosnici Republike i Federacije Bosne i Hercegovine, izrekli su visoke ocjene gradu domaćinu i organizatorima. Istina, uočljivo je i to da prostori u kojima su održani ovi susreti nisu adekvatni za cjelovite sajamske prezentacije, a to je pred organizatore budućih susreta, a prevashodno gradske vlasti Tuzle, stavilo zadaću brze izgradnje adekvatnih sajamskih prostorija.

Gospodarsvenici iz Hrvatske i Herceg-Bosne su boravak na "Promu '96" iskoristili i za posebne susrete u Društvu "Hrvatski dom" Tuzla. Ova prigoda je iskorišćena za upoznavanje gostiju u uslovima rada "Hrvatskog doma" i temeljnih organizacija, ali i za uspostavljanje čvršće suradnje od koje bi i jedni i drugi imali koristi. Bilježimo i posjetu hrvatskih građevinara Tuzli i Susretima "Promo '96". U razgovoru sa načelnikom Tuzle mr. Selimom BEŠLAGIĆEM, hrvatski građevinari su izrazili spremnost za učestvovanje u obnovi Tuzle i tuzlanskog kraja, a magistar Bešlagić je gostima iz Hrvatske preporučio da konkretne poslove dogovore sa građevinskim firmama iz Tuzle i Gospodarskom komorom. Ono što je najkonkretnije proizašlo iz ovih razgovora je ponuda načelnika Bešlagića gospodarstvenicima iz Hrvatske da u obnovu najlakše i najbrže mogu ući uz rizik, a to podrazumijeva izgradnju stanova za tržište, hotelskih kapaciteta i drugih objekata. U tom slučaju Tuzla bi ponudila niz pogodnosti financijerima i graditeljima.

N. I.

Gospodarsvenici iz Osječko-baranjske županije u Tuzli

POČETKOM TRAVNJA U TUZLI SU BORAVILI POSLOVNI LJUDI OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE, SURADNJA JE IMPERATIV, ISTAKNULE SU OBJE STRANE

Povezivanje gospodarstva Osječko-baranjske i Tuzlanske županije ima se promatrati kao početak uspostave konfederalnih odnosa Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine. Primjer koji bi trebale slijediti i političke institucije, opći je zaključak sviju sudionika nakon današnjeg susreta u Tuzli poslovnih ljudi iz Gospodarskih komora Osječko-baranjske i Tuzlanske županije.

Susret su potaknuli predstavnici obje komora. Dr. Branko Novak, zamjenik predsjednika Hrvatske gospodarske komore županije Osječko-baranjske je predvodio 55 poslovnih ljudi iz cijeloga područja te županije, koji su predstavili 37 poduzeća, društvenih i privatnih. Također su brojni bili i domaćini u tuzlanskoj komori na čelu s dopredsjednikom Stjepanom Roždijevcem, a izaslanstvo gostiju iz Osijeka je razgovaralo i sa županom Izetom Hadžićem.

"Cilj nam je, kako smo i dogovorili u prvotnim kontaktima, ovim današnjim preliminarnim susretom na razini komora i kratkoga rada po sekcijama iz pojedinih gospodarskih oblasti, osvjehiti prijeratnu i potaknuti jaču suradnju poduzeća s područja" kazao je dr. Novak prigodom razgovora u županijskom poglavarstvu, pripominjući da uvjeti suradnje postoje, samo ih treba konkretizirati na tržišnoj osnovi i procesu pretvorbe. On

je istaknuo da je u Osječko-baranjskoj županiji pretvorbu izvršilo 150 društvenih poduzeća i da je trenutačno u toj županiji registrirano više od 5 tisuća, uglavnom novoosnovanih manjih privatnih poduzeća, koja upravo traže poslovne partnere i u tuzlanskoj komori.

Osim procesa pretvorbe, za koji su svi suglasni da je u Hrvatskoj uveliko poodmaknuo i da će ta iskustva dobro doći i bosanskohercegovačkom gospodarstvu, u današnjim razgovorima je bilo riječi i o zajedničkom nastupanju prema inozemnom tržištu, naravno tamo gdje se pojavi obostrani interes, te o mogućnostima sudjelovanja hrvatskih poduzeća u obnovi i izgradnji Bosne i Hercegovine. "Nadam se da će hrvatske tvrtke imati interes izgrađivati Bosnu i Hercegovinu, ponajprije u projektima koja će financirati svjetska banka" istaknuo je Muhamed Bilajac, županijski ministar za obnovu i razvitak. On je podsjetio o prijeratnim mogućnostima BiH proizvoditi hranu za svoje potrebe tek u 16 postotnom omjeru. "Sada je taj postotak znatno manji, a naše potrebe za uvozom hrane puno veće. Znamo li kakvi su kapaciteti Slavonije i karakter njihova gospodarstva, onda na tome polju vidimo i prvi oblik suradnje", konkretan je bio Bilajac. Ali, poslovni ljudi znaju da su za učinkovite gospodarske veze bitne međusobne komunikacije. Njih, Osječko-baranjska i Tuzlanska županija trenutačno nemaju. Zato su danas zaključili ne odustati i kod svih moćnih čimbenika ustrajati u zahtjevu za gradnjom mostova na Savi, za cestovni promet kod Orašja i željeznički u Brčkom.

Gospodarsvenici iz Osijeka su danas posjetili i mnoga tuzlanska poduzeća. Najinteresantnija su bila trgovinska, kemijska, građevinska, poljoprivredna i tekstilna, kojih u ovome kraju ima po nekoliko. Upravo u tim oblastima, uvjerenja su budućih poslovnih partneri, doći će i do potpisivanja prvih ugovora, možda već uskoro u Osijeku u kojem je dogovoren sljedeći susret.

Z. B.

Tuzlaci od ovoga ljeta idu vikendom na more

PREDSTAVNICI ŽUPANIJA HRVATSKOGA PRIOBALJA UGOVORILI SURADNJU SA KOLEGAMA IZ TUZLE

Već prvoga dana trećih po redu Međunarodnih gospodarskih susreta Promo '96. koje je u utorak službeno otvorio predsjednik Vlade Federacije Bosne i Hercegovine dr. Izudin Kapetanović, u Tuzli je, potpisima poslovnih tajnika Hrvatske gospodarske komore Splitsko-dalmatinske županije Vlatka Sprečkica i regionalne tuzlanske komore Derviša Alića, obnovljen ugovor o suradnji ove dvije komore, utemeljen u Splitu '94. godine. Prigodu najbrojnijeg susretanja poslovnih ljudi u Bosni i Hercegovini iskoristili su i predstavnici gospodarskih komora još triju županija hrvatskoga priobalja, Dubrovačko-neretvanske, Zadarsko-kninske i šibenske, te sa domaćinima u tuzlanskoj komori otvorili mogućnost jačega gospodarskog vezivanja kroz ugovore o suradnji. "Mi imamo interes zasnivati partnerske odnose s poduzećima iz vrlo bogatoga tuzlanskoga područja. Na tržišnoj osnovi ponudit ćemo naše proizvode i usluge" kazao je tom prigodom Vlatko Sprečkica, cijeneći trenutačnu suradnju neodvoljnom.

"Moramo učiniti sve da uspostavimo veću vezu, makar kakva je bila prije rata", istaknuo je poslovni tajnik gospodarske komore Splitsko-dalmatinske županije pronalazeći uzroke sporosti ponajprije u lošim prometnim vezama. Sličnoga je mišljenja i dr. Ivo Jakovljević stručni suradnik u komori šibenske županije. Ipak on, nudeći sve popularniji vikend turizam na dalmatinskim otocima, ima konkretne planove već za ovo ljeto. Boraveći ovdje dva dana, osjetio sam interes ovdašnjih ljudi za ljetovanjem na moru. Pronaći ćemo autobusne prijevoznike iz Šibenika koji će svaki dan voziti na relaciji Tuzla - Šibenik. Mislim da ćemo imati rezultate već ovoga ljeta.

Svakako vrijedi istaknuti veliki optimizam u budućem poslovanju gospodarstva Hrvatske i Bosne i Hercegovine, koji je, osim kod predstavnika komora, nedvojben i kod poslovnih ljudi iz 91 poduzeća iz Republike Hrvatske što su došli izlagati svoje proizvode i prezentirati poslovnu na ovome gospodarskom susretu u Tuzli. Ukupno je na PROMU '94 400 sudionika, 218 ih je iz Bosne i Hercegovine, ostali su, osim hrvatskih poduzeća, iz Norveške, Mađarske, Danske i Sjedinjenih država. U Tuzli su bili do subote kada je i završna plenarna sjednica. A do tada potpisano je mnogo poslovnih ugovora.

Z. B.

PRAVO I OBVEZE

Vrijeme je priprema za izbore. Pravila ponašanja propisana su od strane OSCE-a Osigurana su golemo sredstva. Primjedaba je također puno, i to sa svih strana. Sa nekima se možemo i složiti. Kalkulanata je također mnogo, naročito onih koji kalkuliraju sa glasovima Hrvata u BiH. Već nekoliko puta u zadnje vrijeme, oko Hrvata koji su primili i državljanstvo Republike Hrvatske, vode se medijske rasprave. Može se čuti i ovo: "Za koga će glasovati Hrvati koji su svoje glasove potrošili na Zastupnički dom Hrvatskog sabora?" Neki opet, žale što im nije uslišana želja da se to glasovanje spriječi svim sredstvima, pa i silom. Nije baš bezazleno, ako to kaže vođa liberala u BiH. Zato se, slobodno može postaviti pitanje da li to netko hoće glasove Hrvata u BiH, smjeriti suprotno onomu za što se golemo većina opredjelila prilikom izbora u Hrvatskoj? Da li to netko želi nametnuti političku volju suprotno interesima hrvatskog naroda na ovim prostorima?

Zanimljivo je da se na ovakve manipulacije nitko ne oglašava, iako se radi o presudnom trenutku za život Hrvata u Federaciji BiH. Ako, se pak radi samo o dilemama, onda i njih treba raščistiti pred jedan ovako značajan događaj kakav su izbori. Hrvati u BiH imaju pravo glasa koje proizlazi iz Ustava ove države. Istovremeno, njihov prijem u hrvatsko državljanstvo, ne znači da su se oni tog svog prava odrekli jer je BiH i njihova država. A, prijem u hrvatsko državljanstvo opet proizlazi iz Ustava i Zakona u Hrvatskoj, ali i iz SPORAZUMA O PRIJATELJSTVU I SURADNJI IZMEĐU REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKE HRVATSKE, zaključenog 21. srpnja 1992. godine, i potpisanog od predsjednika Predsjedništva BiH Alije Izetbegovića i predsjednika Republike Hrvatske Franje Tuđmana. U točki

7. ovoga SPORAZUMA, stoji: "REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA I REPUBLIKA HRVATSKA UZAJAMO ĆE OMOGUĆITI SVOJIM DRŽAVLJANIMA STJECANJE DVOJNOG DRŽAVLJANSTVA".

Dakle, obje su se strane suglasile da njihovi državljani stjecanjem državljanstva u oba slučaja preuzimaju na sebe obvezu ali i pravo da glasuju na izborima, odnosno koriste svoja zakonska ljudska prava. Hrvati iz BiH, ali i drugi, koji su se primili hrvatska državljanstva ništa drugo više nisu učinili od toga. Iste te obveze i prava stekli su kao državljani BiH, kako su se dvije drave sporazumjele. Zato, nisu dobronamjerne izjave za sve u Federaciji i BiH, kako je Republika BiH "prešutno prešla preko čina glasovanja Hrvata za Hrvatski sabor na svom teritoriju". ONA NIJE IMALA ŠTO DA PREŠUĆUJE, PREDSEDNIK NJENOG PREDSEDNIŠTVA JE PO SVOM USTAVNOM PRAVU DKOMUNET O TOMU JAVNO POTPISAO. AKO JE TO BILO PO VOLJI SVIMA PRILIKOM POTPISIVANJA "SPLITSKE DEKLARACIJE" ŠTO JE PROIZAŠLO TAKOĐER IZ POMENUTOG SPORAZUMA TOČKA 8., ZAŠTO TO NE BI BILO I KOD OSTVARIVANJA LJUDSKIH PRAVA DRŽAVLJANA BOSNE I HERCEGOVINE I HRVATSKE.

Josip Velle

IZBORI IZBORI IZBORI

Dolazeći izbori i njihovi rezultati odredit će prirodu buduće bosanskohercegovačke države i društva. Nakon zaustavljanja ratnih sukoba, izbori su zasigurno najvažnija politička i općedruštvena činjenica u BiH. Zato se u njihovoj pripremi valja maksimalno potruditi i s potrebnom mjerom i odgovornošću pristupiti isticanju kandidata na različitim nivoima izborne procedure.

Aneksom 3 Daytonskog sporazuma, određena su načelna pravila izbora, kao i vrijeme njihovog održavanja. Prema tim odredbama izbori bi se trebali održati u rujnu ove godine, ali će točan datum njihovog održavanja i precizna pravila po kojima će se izbori odvijati biti uskoro obznanjeni. U ime međunarodne zajednice za te je važne poslove određen ambasador Robert Frowick, koji je najavio da će najkasnije sredinom lipnja donijeti odluku o tome.

Na neposrednim izborima glasači će odlučivati na nekoliko razina. Na razini Bosne i Hercegovine birat će se predsjedništvo BiH i parlamentarna skupština BiH. U predsjedništvo se biraju tri člana: jedan Hrvat, jedan Bošnjak i jedan Srbin. Hrvat i Bošnjak biraju se na teritoriju Federacije, a Srbin se bira na teritoriju Republike Srpske. Parlamentarna skupština ima dva doma, dom naroda i predstavnički dom. Dom naroda ima petnaest članova: pet Hrvata (biraju se Hrvati iz doma naroda Federacije), pet Bošnjaka (biraju ih Bošnjaci iz doma naroda Federacije) i pet Srba (bira ih skupština RS). Predstavnički dom ima 42 člana; 28 bira se neposrednim glasovanjem na teritoriju Federacije, 14 bira na teritoriju RS.

Na nivou Federacije BiH bira se dvodomni parlament Federacije.

Predstavnički dom ima 140 poslanika koji se biraju neposrednim izborima na teritoriju Federacije. Dom naroda ima 60 članova, 30 Hrvata i 30 Bošnjaka, a biraju ih parlamenti kantona.

Svaki kanton ima zakonodavno tijelo od jednog doma koji broji od 30 do 50 poslanika, a biraju se neposrednim izborima na teritoriju kantona. Svaka općina ima općinsko vijeće sastavljeno od 30 do 50 članova koji se biraju neposrednim izborima na području općine.

Na svim navedenim nivoima biraju se i organi izvršne vlasti, čiju proceduru također određuje međunarodna zajednica. Iz navedenog je očito da se radi o velikom poslu, ali i o izbornim šansama koje treba iskoristiti.

U našim prostorijama svakodnevno će biti stručna osoba i netko od članova HNV pa ćemo biti u mogućnosti pružiti potrebne informacije zainteresiranim Hrvatima, kao i svim građanima koji su voljni surađivati s HNV.

Ujedno obavještavamo sve zainteresirane da ćemo rado dočekati sve dobronamjerne i razmotriti njihove prijedloge i ideje za poboljšanje rada i što većim prožimanjem toga rada s hrvatskom i svekolikom javnošću u BiH.

HRVATSKO NARODNO
VIJEĆE
SABOR HRVATA BiH

Boris Ćurković

Unutarstranački izbori u HDZ-u Soli

SMJERNICE PREDIZBORNE POLITIKE

Izabrani Općinski odbori HDZ-a Tuzle, Živinica, Lukavca i Banovića predvodit će lokalne promidžbene kampanje na nadolazećim državnim izborima

U nedjelju su, slijedom redovite unutarstranačke izborne procedure u Hrvatskoj demokratskoj zajednici Bosne i Hercegovine, održane izborne skupštine svih općinskih organizacija iz Županijske organizacije HDZ-a Soli - Tuzle, Živinica, Lukavca i Banovića. Izaslanstvo Središnjice HDZ-a BiH, koje je predvodio mr. Stjepo Pranjić, član predsjedništva HDZ-a BiH, a sačinjavali su ga i tajnici u Glavnome tajništvu HDZ-a BiH Anto Grbić i Davor Čardaš, bilo je nazočno na sve četiri izborne skupštine.

Govorilo se o strateškome cilju hrvatskoga naroda u Soli, te o smjernicama nadolazeće predizborne politike. Mr. Pranjić istaknuo je da će Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine izraditi socijalni program, koji će se posebice zasnivati na podupiranju srednjega staleža i radništva. Tajnik Čardaš istaknuo je da je Vlada HR Herceg-Bosne donijela odluku o pomoći Hrvatima izvan Herceg-Bosne, što treba operacionalizirati najprije u ugroženim socijalnim kategorijama, prvotno umirovljenicima.

Treći izborni krug koji se provodi na ovim prostorima, od osnivanja HDZ-a, veoma je znakovit jer će izabrani provoditi predizbornu kampanju za državne izbore.

U nedjelju su izabrani samo članovi općinskih odbora, koji će u predstojećem tjednu, temeljem statuta HDZ-a BiH, birati čelništva općinskih HDZ-a.

ZBRINJAVANJE ILI

(KONAČNO) PRESELJAVANJE

Nakon što je došlo do reintegriranja nekih općina oko Sarajeva u grad Sarajevo, mnogi prognanici ponovno su pokrenuti i prisiljeni da se preseljavaju. Samoinicijativno, ili uz blagoslov vlasti i moćnika. Znano nam je da su Srbi listom napustili sarajevske reintegrirane općine. Po istom receptu. Bilo da su na to bili prisiljeni, ili su to učinili dobrovoljno. Znano je također da je veliki broj srpskog stanovništva u toku ratnih dejstava s okolnih brda, iz udaljenih sela, i manjih gradova, u dugim kolonama išao prema Sarajevu, jer se planiralo da će Sarajevo biti podijeljen grad. Mnoge želje bile su čiste iluzije.

A što je s drugom stranom. Kada su na tuzlanske prostore stigle informacije da se prema Sarajevu, nakon reintegriranja, kreću duge kolone Bošnjaka iz Podrinja, posebno Goražda, mnogi koji su iz Srebrenice, i inače Podrinja, u srpnju prošle godine, a i ranije, došli u tuzlansku oazu mira, vidjeli su mogućnost da se i oni usele u brojne prazne stanove i kuće u Sarajevu, i oko njega. Za to poseban razlog imali oni koji su iz podrinjskih gradova bili nastanjeni u tuzlanskim zabitima i selima. Najprije su ipak ovo učinili oni koji su još uvijek u kolektivnim centrima, ili su tako loše privatno zbrinuti da već moraju napustiti dovršene i renovirane kuće, gdje su po dvije tri porodice smještene u jednom objektu i nemaju mnogo uslova za porodičan život, pa i oni koji su na putu da budu iseljeni iz kuća i stanova jer se u Tuzlu i okolinu vraćaju vlasnici privatne imovine, koaj je po svim do sada potpisanim sporazumima neprikosnoven.

Povodom iseljavanja jednog broja prognanika iz Podrinja s TPK u Sarajevo, mi smo se za relevantnu informaciju obratili ministru za prognana i raseljena lica u Vladi TPK gospodinu Hasanbegoviću.

- Ja vas upozoravam na odredbu Dejtonskog sporazuma po kojoj sva prognana i raseljena lica imaju pravo, ako to žele, da se vrte svojim kućama. Za sada, kaže gospodin Hasanbegović, taj proces odvija se samo u jednom

smjeru. Prema jako prognanicima naseljenoj teritoriji TPK. A ovdje, vjerojatno vam je poznato, sada ima 250.000 prognanika. Nama se vraćaju jednako prognanici iz sprskog entiteta, i iz inozemstva. Svih nacija i vjera, i kategorija. Umjesto da smo kolektivne centre ugasil mi sada treba ponovno da ih otvaramo.

Prema Tuzli i njenoj okolini ima vraćanja prognanika. Ovdje se izgleda više nego na drugim prostorima poštuju zakoni o svetosti privatne svojine, pa se prazne kuće i stanovi, ili se to najavljuje. Tamo gdje su u takve kuće smještene po dvije tri obitelji, svakako da se one same brinu kuda sada. U kolektivne centre, ili prema Sarajevu, odnosno praznom prostoru. Gospodin Hasanbegović upozorava da prognanici ovog područja teško se mogu vratiti na jedno područje koje kontrolira Republika Srpska. Čak i ona pogranična i slobodna područja još uvijek su nesigurna. O tome svjedoče primjeri iz Doboja, Drvara, Brčkog, Tramošnice (Gradačac), Kalesije.

- Ako se nastavi kretanje prognanih i raseljenih lica samo u jednom smjeru, mi u Tuzli bićemo prisiljeni da one koji su se ovdje vratili s područja srpskog entiteta vratimo odakle su došli, i taj proces zaustavimo sve dok se problem u cjelini i generalno ne riješi, rekao nam je ministar Hasanbegović.

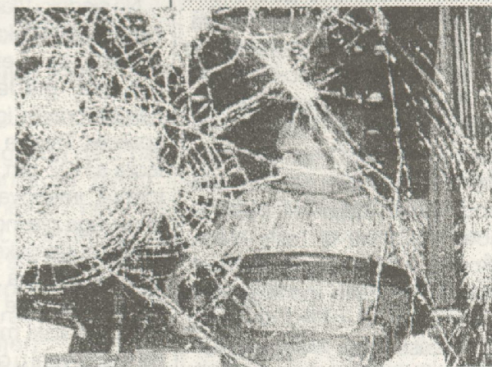
Cijeni se da ovakve posljedice s prognanicima imamo zato što u Dejtonskom sporazumu nisu utvrđene sankcije za one koji onemogućavaju povratak prognanika i raseljenih lica. Osim toga obični smrtnici (i političari, i vojnici) prognoziraju da bi to moglo biti uzrok novog rata na ovim prostorima. Čovjek i obitelj koji su otjerani prije četiri godine iz svog doma, i koji su se toliko napatili u tuđini, spremni su na sve da bi se vratili na svoj prag.

No, nije mali broj i onih koji i neke činove navodnog zbrinjavanja prognanika smatraju trajnim preseljavanjem stanovništva, s obje strane. U Tuzli smo, iz pouzdanih izvora, saznali da je načelnik općine Srebrenica Fahrudin Salihović,

S područja TPK veliki broj Podrinjaca ovih travanjkih dana ponovno su pokrenuti, i naseljavaju se i u oko Sarajeva, na Ilidžu, Vogošću, Hadžiće, druga prigradska naselja

Dogodilo se u Tramošnici

POLUPAN AUTOBUS

Polupani autobus Husić toursa

U četvrtak, 25. travnja, u pratnji IFOR-a veća grupa Hrvata koja je protjerana sa svojih ognjišta iz sela Tramošnica, i običi svoje kuće. U blizini groblja i crkve dočekala ih je veća grupa ozrenskih Srba koja nije dozvolila posjetu. Kamenjem, toljagama i alatkama koje su imali pri tuci novi stanovnici isključivo nekada katoličke Tramošnice polupali su stakla, farove, žmigavce i sve što se moglo razbiti na autobusu PP "Husić trusa" iz Tuzle. Na vozilu je napravljena velika šteta.

Nekoliko Hrvata ozlijeđeno je polupanim staklom i kamenjem. Srpska policija, pričaju očevici, imala je problema da odstrani sliedžije i mogući povratak posjetilaca. U pratnji autobusa bio je jedan džip s IFOR-ovcima na kome je razbijeno staklo. Tek kada je stigao IFOR-ov transporter incident je smiren. Sve ovo iz zraka su "nadzirali" IFOR-ovi helikopteri.

M. B.

manje od 3.000 prognanika. No, u Ministarstvu Kantona kažu da ih ne bi bilo ni toliko da iz grada prognanici žele ići u selo. Makar da su porijeklom sa sela. U gradu se osjećaju sigurnije, bolje, i perspektivnije.

Mato BIKIĆ

POSTAJU LI LOKALNI MEDIJI I HRVATSKI?

Piše: Boris ČURKOVIĆ

Radio Slobodne Europe je prije koji tjedan objavio vijest koju svi znaju, a Hrvati Soli osjete već dulje vrijeme. Tamo je rečeno da u Televiziji Tuzlansko-podrinjske županije nema niti jednoga Hrvata, dok ih u tuzlanskoj Televiziji od ukupno četrdesetak zaposlenih ima troje. Podsjetimo, u Županiji je HDZ partnerska stranka, dok u općini Tuzla vladaju UBSD (ex-reformisti) i SDP. A istina je priznata i na tome "slobodnome" radiju tek kada se njihovu dopisniku iz Tuzle Marku Divkoviću, inače vršitelju dužnosti ravnatelja TV Tuzla, počela ljuljati stolica. Jasno i očito, ne zbog njegova zastupanja hrvatskih interesa, već zbog čistke poradi stvaranja kristalnosti "građanske multikulture".

Od TVT se ne očekuje ništa, ali od županijske Televizije da

Priča se da će na čelo Upravnog odbora ovoga poduzeća uskoro doći Hrvat, Ivo Divković, do sada član tuzlanskoga Općinskog poglavarstva, predsjednik tuzlanskoga UBSD-a i voditelj Komisije za sanaciju škola u Tuzli. Veliki su međunarodni novci potrošeni, a škole u hrvatskim selima još više oronule. Niti na ovome polju se od njega ne očekuje ništa, ali od županijske Televizije da.

Na jednome od zasjedanja županijske vlade, koje se desilo nakon jednodnevnoga štrajka zaposlenih u županijskoj Televiziji, prozvan je ministar Enver Halilović u čijemu je resoru informiranje, jer nije naimenovao Upravni odbor, predviđen Zakonom o Javnome preduzeću RTV Tuzlansko-podrinjske županije. On je imenovao samo već spomenute dužnosnike - ravnatelja i glavnoga urednika, po SDA formuli, a koje je vlada smijenila zbog nerada, jer djelatnici nisu dobijali plaće, program Televizije traje svega dva-tri sata dnevno, a o razvitku ovoga poduzeća da se i ne govori. Tada se pokušalo donijeti neko prijeko kadrovska rješenje, ali su se usprotivila trojica hrvatskih ministara. Oni su zapravo samo iskoristili diskusiju o financijama županijske dalekovidnice kako bi istaknuli ono što svi znaju - da na njoj nema Hrvata. Zaključeno je da se HDZ treba susresti s SDA i predložiti svoje kandidate u Upravni

odbor, Programsko vijeće i Uredništvo televizije. No županijski SDA već pet mjeseci izbjegava susrete s HDZ-om. I više od toga.

Hrvatski ministri - protiv

Na sjednici Vlade, koja je uslijedila nakon zaključaka o lošem stanju županijske Televizije, SDA je odlučila, glede ovoga pitanja, narušiti pravila igre koja vrijede za koalicije. Tako je vlada, bez konzultacija s HDZ-om, ponovno po SDA formuli, imenovala Upravni odbor, te novoga glavnoga urednika i ravnatelja županijske Televizije. HDZ-u su ostavljena dva mjesta u devetočlanome Upravnome odboru. Hrvatski ministri ponovno su bili jedinstveni u odluci - glasovali su protiv. Mada razlog njihova ovakva stava nije teško pogoditi, ipak smo o tome razgovarali sa jednim od njih, Ivicom Marinovićem:

- Ovo je čista mindrizacija interesa Hrvata Soli. Ovime je dovedeno u pitanje jednakopravno sudjelovanje Hrvata u Tuzlansko-podrinjskoj županiji. U potpuno narušenoj proceduri izbora i imenovanja gdje su zaobidene kadrovske komisije vladajućih stranaka, pa čak i Kadrovska komisija vlade, te nezastupljenosti Hrvata u Radio-televiziji Tuzlansko-podrinjske županije, mi HDZ-ovske ministri glasovali smo protiv ovakve odluke - ističe Marinović.

Pričajma svojoj epilog. Prvotrvanjska, nije šala, na breafingu županijske vlade, ponovno je načeta ta tema. I ponovno su se bunili hrvatski ministri ističući hrvatsku neravnopravnost. Odgovor su dobili iste večeri na spomenutoj dalekovidnici, u čijemu Statutu lijepo stoji da će ona "njegovati kulturu hrvatskoga i bošnjačko-muslimanskoga naroda, program, među ostalim, emitirati i na hrvatskome jeziku", itd. No, za to što tamo piše, nitko ne mari. Uostalom, taj papir u ovoj državi nije jedini na kojemu piše nešto što sa stvarnošću nema nikakve veze.

Na potezu - HDZ

Hrvati Soli imaju i vlastite medije, tisk i radio. Hoće li se u političko-federalnim, minorno-majornim partnerskim procesima uspjeti izboriti za svoja prava na medijima što se financiraju iz državnoga proračuna, ostaje za vidjeti. Hrvati smatraju ovu televiziju i svojom, doduše ne ovako, ali, spram uloženi sredstava u nju, oni očekuju svoja prava.

Naznake poboljšanja dao je tuzlansko-podrinjski župan Izet Hadžić, koji je prigodom susreta s čelnicima HDZ-a Soli kazao: "Pripremite prijedloge za predsjednika Upravnoga odbora i zamjenika glavnoga urednika". No, petnaestak dana je od tada prošlo, a dogovor nije operacionaliziran. Čini se da je na potezu HDZ.

Cijela ova priča ne bi niti imala

smisla da nije paradigma borbe hrvatskoga naroda za djelić političke jednakopravnosti. Osim toga, po prilici stvari u muslimansko-bošnjačkome korpusu u Soli federalne procese vodi Izet Hadžić i ekipa oko njega. Županijski odbor SDA predvođen Seadom Jamakosmanovićem izgleda nije raspoložen za Federaciju?!

DOGOVOR IVE ANDRIĆA LUŽANSKOG I FUADA HADŽIAVDIĆA O IZJEDNAČAVANJU BOJOVNIKA 115. BRIGADE HVO "ZRINSKI" SA PRIPADNICIMA ARMIIJE BIH U SVIM PRAVIMA

Bojovnici iz Soli, bivši pripadnici 115. i 108. brigade Hrvatskoga vijeća obrane u vremenu nakon razvojačenja imaju dvojakih poteškoća. Još uvijek ih iz razloga što su '94. godine, naon ukidanja 115. brigade odlazili u Hrvatsko vijeće obrane u Ravne-Brčko bez suglasnosti, kako ovdašnje vlasti vole reći, pravnoga nasljednika 25. divizije Armije BiH, muslimansko-bošnjački vojno-pravni poredak tretira kao vojne dezertere. U istoj su poziciji i hrvatski bojovnici koji su iz postrojbi Armije BiH prelazili u HVO. Svima njima pravne službe poduzeća gdje su do prije rata radili neće u radnu knjižicu upisati staž za vrijeme provedeno u postrojbi, bilo koje vojske, zbog navodnoga dezerterstva. Pridoda li se tomu i nemogućnost ostvarivanja razlike u plaćama, odnosno dobijanja štedne knjižice sa upisanim mjesečnim iznosima u njemačkim markama retroaktivno od početka rata do pariškoga sporazuma, i time njihova izjednačavanja s pripadnicima Armije BiH, nezadovoljstvo prijeti kulminiranju. Ili, bolje rečeno prijetilo je.

U takvoj su se situaciji, tijekom protekloga vikenda, sastali predsjednik Županijskoga odbora HDZ-a Soli, Ivo Andrić i tajnik, još uvijek republičke institucije Okružnoga tajništva za narodnu obranu Fuad Hadžiavdić, sa suradnicima. Postigli su, za sada usmeni dogovor, koji se ima primjenjivati žurno. Po tome dogovoru tajnik je okružnoga tajništva u obvezi odmah, kroz oblik odluke, zapovijediti općinskim tajništvima koji će opet naložiti svim poduzećima na svojem području da imaju priznavati vrijeme provedeno u postrojbi svima bojovnicima jednako. Također je i 25. divizija u obvezi, u suradnji s udrugom veterana i dragovoljaca dmovinskoga rata 115. brigade Zrinski, pribaviti dokumentaciju o svakome bojovniku. Ta dokumentacija će biti i vjerodajnicom da bivši bojovnici 115. nisu za cijelo vrijeme egzistiranja Hrvatskoga vijeća obrane u Soli dobivali mjesečne novčane naknade. Po dogovoru od prošloga vikenda oni će moći dobiti i štedne knjižice.

"Treba učiniti sve kako bi oko dvije tisuće hrvatskih bojovnika iz Soli dobili ista prava kao i svi ostali. Znamo, ako to ne postignemo, koliko se novca odričemo, zna li se da su dugovanja prema vojnicima su proglašena javnim dugom. Također, će to biti oblik pravednosti i izjednačavanja bojovnika 115. HVO Zrinski sa pripadnicima Armije BiH te njihova satisfakcija za sudjelovanje u obnovi domovine".

Istaknuo je Ivo Andrić, cijeneći ovakav dogovor pragmatičnim i za Federaciju Bosne i Hercegovine dobro došlim. No, nećemo zaboraviti pripomenuti da je na ultimativno inzistiranje muslimansko-bošnjačke strane, do dogovora došlo pronalaženjem njegove pravne opravdanosti u bosanskohercegovačkom zakonu o amnestiji u čije su okvire svrstani i pripadnici Hrvatskoga vijeća obrane iz Soli.

Z. B.

TRAŽENJE NOVE PRAVOVJERNOSTI HRVATA

Unatoč miru, primirjima i brojnim međunarodnim sporazumima na ovim našim, bosansko-hercegovačkim, prostorima još uvijek traje "proizvodnja nepotrošivih količina povijesti". Vidljivo je to po brojnim političkim događajima, sudarima i mimoilaženjima koji pretječu jedni druge i potiskuju ih u zaborav. Jedan od tih i takovih događaja ne bi se trebalo niti smjelo zaboraviti. Riječ je o "povijesnom" potpisivanju "Deklaracije o cjelovitosti BiH" 2. travnja 1996. godine u Sarajevu - a pod zaštitnim znakom - "Ja (Alija Izetbegović) i Silajdžić (Haris) smo se dogovorili!"

HDZ protiv unitarizma

Ne podsjećamo na taj stranačko-politički događaj zato što je Hrvatska demokratska zajednica - HDZ-a odbila pridružiti se potpisnicima, nego zbog toga što je i taj čin predstavljao još jedan pokušaj unitarno-političke prijevare. I to prijevare glede HDZ-a, Hrvata i svih onih koji su protivni bilo kojemu be-ha unitarizmu. Dokaze za ovu i ovakovu tvrdnju zorno je iznio Božo RAIĆ, predsjednik HDZ-a Bosne i Hercegovine u razgovoru sa kolegama sarajevskog tjednika "Hrvatska riječ", od 6. travnja 1996. godine. U svezi s tom sarajevskom deklaracijom gospodin Raić kaže:

- Proces u koji se uvalači HDZ glede prihvaćanja ove deklaracije je u najmanju ruku neprimjeren. HDZ nije politička margina i ona nema svojih sponzora koji bi joj određivali što će činiti, pa u tom smislu smatram da je cjelokupan pristup oko izvješćivanja i uključivanja HDZ-a oko potpisivanja Deklaracije vrlo nekorektan. No, to u ovom trenutku nije i najvažnije. Nije prvi put da se prema HDZ-u neki politički autoriteti (BiH) pokušavaju ponašati kao da je HDZ u funkciji njihove političke misli. Sam cilj potpisivanja Deklaracije nema nikakvog smisla, pa smatram, da se ponovno od hrvatskog naroda traži neka pravovjernost. Hrvatski narod u BiH svoj je odnos prema ovoj državi izrekao onda kada je na referendumu o samostalnosti i suverenosti BiH sa 97 posto dao svoj glas za neovisnost.

Hrvati nisu i neće biti u funkciji tuđe političke misli. Stajući prvi u obranu BiH, oni su na najbolji način sačuvali njenu elementarnu supstancu. Na referendumu o samostalnosti i suverenosti BiH, 97 posto Hrvata je glasovalo "za".

Stajući prvi u obranu Bosne i Hercegovine, Hrvati su na najbolji način sačuvali njezinu elementarnu supstancu.

- Na pozivu za potpisivanje Deklaracije koji smo dobili telefaksom, nema ni imena stranke ni adrese, a mi nismo ni narod ni stranka bez imena i adrese. Kada je riječ o samoj kompoziciji teksta Deklaracije, neprihvatljivo je da se govori o najnovijim prijetnjama BiH, a da se ne govori odakle te prijetnje dolaze. Potpisati ovakav tekst, u uvodnom dijelu Deklaracije, značilo bi ostaviti prostora, prema dnevnim političkim potrebama; u krug tih mogućih razbijača BiH staviti koga god hoćeš. U tekstu Deklaracije se dovode u pitanje ustavna rješenja i Federacije i BiH utvrđena u Daytonu. Riječju se nigdje ne spominje narod, ni bošnjački, ni hrvatski, ni srpski, premda se na jedan lukav način pokušava dobiti suglasnost političkih predvodnika naroda za model države kakvu HDZ nikada nije prihvatio, niti će prihvatiti. Mi nismo ni za kakav model građanske države, jer je to samo ljepše ime za unitarnu državu. Dalje, u tekstu Deklaracije nudi se floskula o multietničnosti i multikulturalnosti koja zamagljuje i prikriva politički sadržaj. Naravno da smo zainteresirani za očuvanje multietničkih i multikonfesionalnih i multikulturalnih sadržaja BiH, ali to ne znači da se te kvalitete nadređuju psložaju narodâ i njihove ustavne pozicije. Zatim, nije mi poznato u ime koga i u ime čega se u tekstu ističe ime Silajdžića. Štoviše iz teksta poziva ne vidi se da li g. Izetbegović poziva kao predsjednik SDA, a, prema nekim izvješćima i komentarima u novinama, čini se da ta inicijativa dolazi iz uloge predsjednika Predsjedništva BiH. Poziv jest na memorandumu SDA, pa ako je to u stranačkoj ulozi ne vidim u kojoj se ulozi pojavljuje ime dr. Silajdžića.

Hrvati u Travniku pod pritiskom

Iako se često govori da u parlamentarno-političkom životu i djelovanju BiH nema i neće biti većinskog nacio-stranačkog preglasavanja, a što ima direktnu vezu s(ne)potpisivanom Deklaracijom, u praksi su brojni suprotni primjeri. HDZ-u i Hrvatima, pa i u Tuzli i tuzlanskom kraju, često se spočitava da su kočničari Federacije. U isto vrijeme šutke - politički i medijski - prelazi se preko teškoća, problema i nedaća koje imaju Hrvati u Sarajevu, Varešu, Bugojnu, Travniku...! Istina, Travnik se maksimalno eksploatira, pa i zlorabi, kao ilustracija dobre volje

Nikola J. IVANOVIĆ

SUSRET ČELNIKA HDZ SOLI SA ŽUPANOM GOSP. IZETOM HADŽIĆEM

U Soli bilježimo i jedan, slobodno se može kazati, federalni događaj. Predsjednik i dopredsjednik Županijskoga te predsjednik Općinskoga odbora HDZ-a Tuzle Ivo Andrić, dr. Božo Tomić i Pejo Banović primili su sredinom travnja u izvanredni posjet tuzlanskoga Župana Izeta Hadžića. Do susreta je došlo na dobrostranu inicijativu, a nakon ne malih problema u provedbi Daytonskog sporazuma i Ustava Federacije BiH na ovome području, ponajprije u nepravilnoj zastupljenosti hrvatskih kadrova u tijelima vlasti.

Odmah u uvodnome dijelu razgovora, podudarila su se mišljenja: poteškoće treba rješavati u začetku i od njih ne praviti slučaj, pogotovo ne medijski. Na zamjerke čelnika HDZ-a da je najveća negativnost to što se, iako podsticana od HDZ-a, županijska izaslanstva partnerskih stranaka nisu susrela od osmoga mjeseca prošle godine i dogovorom predprijedila najblaže rečeno negativnosti, župan Hadžić je pronašao opravdanje u tome što su većina članova SDA na funkcijama u izvršnoj vlasti i da su im obveze velike. "No, u skorije vrijeme stavićemo i taj oblik suradnje u stupanj kontinuiteta", obećao je on. Također je prihvatio obvezu poduprijeti kandidaturu HDZ-a za mjesta predsjednika Upravnoga odbora i zamjenika Glavnoga urednika u Javnome poduzeću Radio-televizije tuzlanske Županije. Danas je dogovoreno i odmah zapovijediti ministru i ministru unutarnjih poslova Hazimu Rančiću i Anti Pranjiću da žurno sistemiziraju radna mjesta u ministarstvu kako bi, prema federalnome zakonu o unutarnjim poslovima, a proporcionalno zastupljenosti pučanstva, i ta mjesta bila popunjena hrvatskim kadrovima, na što su do sada prosvjedi HDZ-a bili neograničeni. Još je na ovome sastanku zaključena potreba partnerskoga nastupa HDZ-a i SDA, pogotovo što su oporbne stranke na ovome području izuzetno organizirane.

Z. B.

FEDERACIJA SE MORA PROVESTI

Kada govorimo o hrvatsko-muslimanskim odnosima, onda treba početi od njihovih međusobnih etničkih uporednica, kao i sa susjednim narodima (Srbima), kako bi se vidjelo o kakvim se narodima radi.

O statusu Hrvata u bivšoj SFRJ nije potrebno previše trošiti riječi, jer je on uglavnom poznat. Međutim, o statusu bosanskih Muslimana svakako treba nešto reći.

Prije svega, Muslimani su živjeli u središnjoj republici, Bosni i Hercegovini, kao većinski narod, a ona je shvaćana kao uzor dobrih međunarodnih odnosa u bivšoj državi tj. kao "Jugoslavija u malom". "Dobivanjem" svoje nacionalnosti u bivšoj SFRJ Muslimani su mogli biti zadovoljni, ali je isticanje BiH kao takve zbunjivalo narode koji su u njoj živjeli, a najviše bosanske Muslimane i to naročito onda, kada su odnosi u bivšoj Jugoslaviji krenuli "po zlu". Ono što je tako imalo utjecaja na dalji tok zbivanja, a što je Muslimane iznenadilo jest činjenica da, od Srba - koji su im u određenoj mjeri civilizacijski bliski, nisu očekivali agresiju.

Muslimani i Srbi su bliski kažem, zato što pripadaju istom istočnom civilizacijskom krugu, prvi islamu, a drugi pravoslavlju kao osnovnim odrednicama (među drugima) te civilizacije.

S druge strane, iz istih naime, civilizacijskih razloga, Hrvati su manje bliski Muslimanima nego Srbi zato jer pripadaju zapadnom civilizacijskom krugu u čijem osnovu (među drugim odrednicama) se nalazi katoličanstvo.

S treće strane, u ovom trokutu hrvatsko-muslimansko-srpskih odnosa, Hrvati i Srbi su značajno bliži, nego Hrvati i Muslimani ili Srbi i Muslimani (bliži, nego što su to Srbi i Muslimani na temelju pripadnosti istočnom civilizacijskom krugu) - prije svega zbog stranosti islamske religije i jednim i drugima, odnosno zbog "bliskosti" pravoslavlja i katoličanstva kao kršćanskih religija, te, zbog dubine kojom islam kao državna religija utječe na organiziranje nekih islamskih država i državnih institucija, kao i na životne običaje Muslimana. Inače, treba ovdje podsjetiti da su i Hrvati i Srbi i Muslimani prema slavenskom korijenu srodni narodi.

Hrvati i Muslimani su imali i zajedničku povijest. Ne računajući SFRJ i Tursko Carstvo, oni su živjeli u zajedničkim državama (najprije u Austro-ugarskoj Monarhiji a onda u Kraljevini Jugoslaviji) 63 godine.

Međutim, zajednička povijest Hrvata i Muslimana u BiH za vrijeme Austro-Ugarske nije imala značajnijih posljedica na njihove odnose s obzirom na kratko vrijeme trajanja zajedničkog života u toj državi (što ono može značiti, pitamo se, prema 500 godina života Muslimana u Turskom Carstvu!), kao i na opće uvjete tog, prvog perioda postfeudalne, Europe. No, ni zajednički život u Kraljevini Jugoslaviji, također nije ostavio većih posljedica na približavanje Hrvata i Muslimana s obzirom na nasilnu unitarističku, politiku, srpske dinastije i srpskog "lobija" u toj državi.

Hrvatsko-muslimanski entitet mora biti jednako cjelovit i stabilan kao i srpski

Od svih naroda u BiH, kada je rat počeo, Muslimani su bili čini se najzbuđeniji, iako su kao i ostali narodi imali svoju nacionalnu stranku, SDA - pri čemu mislim na nepripremljenost i nepripremanje za rat. Ali, s vremenom je postalo jasno i bosanskim Muslimanima da su Srbi agresori, pa prema tome, da su im i Hrvati "prirodni" saveznici, iz nužde.

U početku rata su dakle, Hrvati i Muslimani bili saveznici pri čemu su Hrvati imali vodstvo u organiziranju obrane, naoružavanju i ostalom. Međutim, kako se rat razbuktavao, to više je dolazilo do udaljavanja: s jedne strane Muslimani su sve više vodili politiku Muslimanskih interesa (prirodno i logično), sve više samo govorili o multinacionalnoj, multikonfesionalnoj, multietničkoj, itd., jedinstvenoj BiH (nepravdno i u velikoj diskrepanciji spram vlastitih snaga). Njihovi saveznici Hrvati, također, vodeći politiku vlastitih interesa dalje se nastavljaju sami, civilno i vojno organizirati kroz HR HB i druge institucije. I tako se taj savez ubrzo raspao.

Ta "Jugoslavija u malom", Bosna i Hercegovina, slabe federalističko-republičke, postkomunističke državnosti, kada je 1/3 bivše SFRJ već bila u ratu ili je prošla kroz rat, kada je sve već bilo razglobljeno prema nacionalnom ključu - u takvoj situaciji, što je došlo do rata i između Muslimana i Hrvata i to tamo gdje su se jače doticali etnički veće i jedinstvene prostorne cjeline oba naroda odnosno,

da dode do rata, svakog protiv svakoga u BiH. Takav razvoj događaja izgleda je doista mogao ugroziti svjetski mir.

I tada je došlo do dugo i željeno, očekivanog, kao i na razne načine najavljivanog, jačeg angažiranja SAD u krvavom "bosanskom loncu". To su učinile najprije zaustavljanjem rata među bivšim saveznicima (nasuprot srpskom agresoru), a onda i njihovim jačim političkim organiziranjem (Bečki i Washingtonski sporazum o Federaciji BiH i konfederaciji SRH). Što je bilo daleko više od onoga što je predstavljao savez Hrvata i Muslimana s početka rata. Pozitivne posljedice tog sporazuma su se odmah osjetile: došlo je do deblokade puteva kroz srednju Bosnu, a formiraju se i neka zajednička federalna tijela.

Napokon, došlo je do potpisivanja i Mirovnog sporazuma u Daytonu koji potpisuje i srpska strana (bez Karadžića i Mladića), čime hrvatsko-muslimanski odnosi ulaze u zreliju fazu ili bi bar trebalo tako biti. Na taj način, prije svih Amerikanci su spriječili dalji razvoj

kaotičnog stanja, osnažili antisrpski blok i "vezali" bosanske Muslimane u zapadni civilizacijski krug preko Federacije BiH, odnosno konfederacije s RH.

Za Daytonsko rješenje su jednako važna oba entiteta što znači, da hrvatsko-muslimanski entitet - Fedracija Bosne i Hercegovine - mora biti jednako cjelovit i stabilan kao i srpski jer inače postoji opasnost da propadne čitav mirovni projekt za BiH. U tom pravcu idu i najnovija nastojanja visokog povjerenika Međunarodne zajednice za civilna pitanja Mihaela Steinera oko ostvarenja Federacije BiH te, nedavna izjava ministra vanjskih poslova u Federaciji BiH, Hrvata, dr. Jadranka Prlića (na HRT-u, 30. III.), nakon najnovijih pregovora hrvatske i bošnjačke strane uz posredovanje g. Steinera, da se "Federacija mora provesti".

Na tragu tih dogovora odnosno, kao njihova prva praktična provedba ukinuti su, osim na graničnim prijelazima, svi carinski punktovi unutar Federacije BiH (I. IV. 96.), pri čemu djelatnici carine nose iste odore s oznakama federalne carine.

Po svemu sudeći, izgleda da će - bar po dosadašnjem razvoju političkih i ratnih zbivanja između Hrvata i Muslimana - ti odnosi, ipak - ako nikako drugačije - morati završiti u zajedničkoj državi.

Romeo KNEŽEVIĆ

Stiže još jedna manja jedinica IFOR-a u kamp u Dubravama

AMERI SU SVUDA

Od početka razmještanja Provedbenih snaga Mirovnog sporazuma za BiH, proteklo je već više od tri i pol mjeseca. Američke snage u sastavu IFOR-a smještene u kampu u Dubravama polako postaju i dio naše svakodnevice, protežući se na prostoru od oko tisuću metara duž dijela nekadašnje tzv. carske ceste, danas asfaltnog puta Brčko - Brka - Dubrave - Cerik. Skoro svakog dana se može primijetiti da su oko kampa ili za potrebe kampa doradili ili uredili nešto "novo": neke nove antene, novi rovovi, neka nova navučena zemlja oko kampa, itd... Na čitavom tom prostoru su se razmjestili - "ima ih svuda" - pa i oko samostana i crkve u Dubravama.

Tenk IFOR-a uz crkvu Blažene Djevice Marije u Dubravama

Poslije tri i pol mjeseca od njihova dolaska zanimalo nas je, da li su svoje snage u ovom kampu konačno razmjestili i smjestili ili se očekuje dolazak još ljudstva i tehnike.

- Očekujemo još jednu manju jedinicu koja treba doći, i to - od nekih 70, 80 ljudi - onako kako je planirano. Inače, smještaj ljudstva i tehnike u ovom kampu uglavnom je završen, a šatori (u kojima je prilično udobno) su sada kao što vidite, mjesto gdje mi živimo i gdje trebamo dalje živjeti", izjavio nam je polovicom ožujka visoki časnik Prve oklopno-mehanizirane brigade IFOR-a major Loring u kampu u Dubravama.

R. K.

KONACNO EUROPA

Hrvatska je u Europi! Vijest, objavljenu 24. travnja, dobro će zapamtiti svi koji za Hrvatsku osjećaju, koji su s njom propatili zadnjih šest godina, koji su se za nju borili i koji su joj vjerovali, Hrvati u domovini i inozemstvu su na to ponosni. Europa je konačno shvatila da se jednom od njezinih najstarijih naroda, ne može više odbijati želja da joj i zvanično pripada. Oni, koji su to uporno prije opečatili svojom kulturom, znanosti, umjetnosti, gospodarstvom i, možda ponajviše onim najvažnijim - spremnosti da budu brana pred svim koji su na nju stoljećima nastali.

Vrijeme od šest godina nije dugo, osim za one koji nešto očekuju. Hrvatima se ono činilo kao vječnost. Sa strahom i strepnjom su iščekivali da i službeno budu priznati od onih kojima, ne samo zemljopisno, nego i življenjem, pripadaju. Mnogi su mislili da je sa međunarodnim priznanjem s početka 1992. od strane Europske zajednice i drugih država svijeta, posao završen. Činilo se kako to priznanje znači razumijevanje za narod koji samo traži potvrdu svojeg povijesnog mjesta i uloge. Europi je taj narod ponovno zatrebao da stane u obranu civilizacijskih stečevina od onih kojima se ona nije htjela, a po svoj prilici nije smjela suprotstaviti.

Hrvatska je opet, po ne zna se koji put, stala na branik, ulažući pri tom goleme ljudske i materijalne žrtve. Taj posao, može se sa sigurnošću tvrditi, obavila je žarom kakvim se rijetko koja europska zemlja u povijesti može podičiti, uz nastojanje da ispoštuje sve norme Ujedinjenih naroda i međunarodnog prava o suzbijanju vanjske agresije i slamanju unutarnje pobune. Međutim, nakon uspostave hrvatskog ustavno-pravnog poretka, na velikom dijelu nove međunarodno priznate države, počelo je podmetanje i protjerivanje kroz iglene uši, kakvo se ne pamti i kakvo se teško može zamisliti i shvatiti. U Hrvatskoj ništa nije valjalo za one koji se nisu mogli pomiriti da ona nije više u sastavu Jugoslavije, niti za one u samoj Hrvatskoj koji se nisu prihvaćali činjenica da su došla vremena u kojima se samo demokratskim nadmetanjem može izboriti vlast. Na žalost, bilo je takvih i ovdje, u nas.

Objektivne poteškoće s kojima se susreće svaka mlada država,

pogotovu stvorena raspadom jakog pedesetogodišnjeg sustava na idejama jednoumlja, bile su svakodnevna prilika za napade na sve u Hrvatskoj. Posebice na njezinog predsjednika. Bezrezervna potpora koju je Hrvatska davala dijelu hrvatskog naroda koji živi na ovim prostorima, bila je kost u grlu svih onih koji su ga željeli po svaku cijenu odvojiti od utjecaja stoljetno prirodne matice. Sredstva nisu birali, nažalost, ni pojedini Hrvati iz BH oporbe, a ono što je možda najgore niti oni koji pripadaju i političkim strankama sa hrvatskim predznakom. Ne može se prijeći olako preko činjenice, da su se nedavno, svrstavali sa onima koji su glavnom gradu BiH nametali rješenje suprotno interesima hrvatskog naroda. Nije to bio izraz "brige" za njegov opstanak, nego namjerna udarac Hrvatskoj koja je pred prijemom u Vijeće Europe, odnosno udarac HDZ-u, političkoj stranci koja svoje izvorište ima baš u Hrvatskoj.

Uporište im je bilo upravo činjenica da Hrvatska već četiri godine čeka na prijem u najstariju europsku međudržavnu asocijaciju. Za te četiri duge godine, od

prvog zahtjeva Hrvatske za prijem, primani su oni koji sa demokracijom nemaju skoro ništa, u kojima je ona bila takoreći tek u zametku. U bližoj i daljoj povijesti osjetile su to mnoge generacije, ponekada i zbog vlastitih pogrešnih prosudaba i odluka. Sjetimo se samo Zrinskih i Frankopana, Eugena Kvaternika i mnogih drugih. Ova si generacija nije mogla dozvoliti ni najmanje pogreške. Strpljenje i mudrost nadjačali su sva podmetanja i nerazumijevanja. Hrvatski narod i njegov predsjednik su, možda najbolje do sada u povijesti, primjer kako treba upravljati vlastitom sudbinom. Svijdelo se to nekome ili ne, dr. Franjo Tuđman, kao poveljničar i vojskovođa, uspio je sjediniti iskustva i ideale svih generacija, boraca za hrvatsku samostalnost. Nakon toga, svaki put kada su za to bili stvoreni i svi drugi, posebice međunarodni politički uvjeti, odnosio je hrabre, mnogima čak i nerazumljive odluke. Poslije raskidanja svih veza sa Jugoslavijom i donošenja Ustava u 1991. bilo je neizbježno priznanje Hrvatske od Europske unije i drugih svjetskih zemalja, što je opet bilo vjet primanja Hrvatske u Ujedinjene narode

1992. U međuvremenu, strpljivo i vrlo stručno, stvaran je sustav vlastite oružane sile. Normalan slijed toga su bile vojne akcije Maslenica i Medački džep 1993. Bio je to znak svima da se sa Hrvatskom igrati više ne može, ali i znak onima koji su u njoj gledali partnera kojemu se može vjerovati. Vojno-redarstvene akcije Bljesak i Oluja u svibnju odnosno kolovoza 1995. te Maestral 1996., konačno su raspršile sve dileme oko toga da se u ovom dijelu Europe stvara novi međunarodni poredak voljom naroda. U tom poretku Hrvatska je na kraju dobila svoje mjesto i ulogu. Od nje se sada traži da taj poredak brani i očuva na dobrobit svijetu koji u njoj žive. Ostaje još samo formalna odluka Vijeća ministara sredinom svibnja, čime se Hrvatskoj širom otvaraju vrata za ulazak u sve svjetske gospodarstvene ali i vojne udruge.

Poželimo joj sreću, sa željom da i njeni predstavnici u Europskom parlamentu, iskažu riječi potpore za Bosnu i Hercegovine kako su to nedavno u Strasbouru iskazali i naši predstavnici, kada je primana Hrvatska.

Josip VELTE

POLOŽAJ OBITELJI U SUVREMENOM DRUŠTVU

Nastavak iz prošlog broja

"Prvo i osnovno društveno pitanje jest ono o odnosu pojedinca prema društvu, okolini, većoj ili manjoj zajednici, u kojoj čovjek djeluje i živi. Uz prirodne pojave i proricanje iz zvijezda, to se pitanje prije svih nametnulo ljudskom umovanju, pa ga već kod najstarijih mudraca i filozofija nalazimo u središtu zanimanja. Suvremeni čovjek još se u jačoj mjeri bavi tim pitanjem, dajući mu veliku prednost pred ostalim zadacima. Sva društvena naučavanja, političke zamisli, ekonomske rasprave i odgojne teorije, mogu se na kraju svesti na to pitanje, na odnos pojedinca prema zajednici, na pitanje kako da se pojedinačna volja najbolje i najuspješnije uskladi s općom voljom, kako da se najpametnije zadovolji narav i interes jednoga, a da od toga ne pate interesi skupine u kojoj dotični živi i o kojoj je ovisan". (J. Jurjević, *Dubine dobra pličine zla, FTI, Zagreb 1979, str. 391*. Dijete se ne smije učiti da jednostavno prihvaća vrijednosti i norme koje su možda u društvu općenito i prihvaćene, ono mora biti spremno da zauzme i kritički stav prema njima. Taj zahtjev kritičkog prihvaćanja određenih vrijednosti, normi i načina ponašanja kod nas, u religioznom odgoju izaziva posebne poteškoće.

3. Mladi u obitelji

U obitelji i školi nastoji se odgojiti čovjek - osoba poštujući njegove sposobnosti i vlastitosti. Današnji odnos između roditelja i djece sve je slobodniji. Mladi postaju svakoga dana sve ravnopravniji članovi u svojim obiteljima.

Oni ne zauzimaju više toliko svoje ekstremne pozicije i toliko su elastičniji da se mogu prilagoditi realnoj situaciji. Mladi današnjice razumiju da se odrasli ne mogu više tako lako prilagoditi novoj situaciji, dok stariji priznaju da drukčiji način života i ponašanja mladih ne mora biti uvijek zao. Zbog naglih promjena u društveno-ekonomskom životu, mladi današnjice imaju mnogo veću slobodu u izboru svoga životnog puta nego li su to imali njihovi roditelji. Ova relativno velika ekonomsko-socijalna sloboda uvjetuje i zahtijeva mnogo veću slobodu i na ostalim

životnim područjima. Može se primjetiti da mladi nisu mnogo vezani niti za tradicionalne vrijednosti, niti za društvene norme, kao što su to nekad bili njihovi roditelji.

"Prva je blagodat rasti u širokogrudnoj i gostoljubivoj obitelji gdje ima mjesta za prijatelje, u kući koja rado pruža mogućnost neusiljenog sastajanja mladića i djevojaka da se rasonode i zajednički rade. Takva otvorenost pruža obitelji mogućnost da uveliko osigura društveni razvoj djece i ukloni pretjeranu osjećajnu vezanost na roditelje i neke prijatelje. Ta prisna i otvorena atmosfera obitelji omogućuje im da upoznaju postupke drugih roditelja koji imaju zdrave poglede i čuva ih od krutih i ukočenih navika. Gdje postoji ta zdrava prilagodljivost i neukrućenost, tu vlada gotovo bez izuzetka duševna smirenost, i lako se izbjegavaju nepotrebni sukobi". (Novi katekizam, KS, Zagreb, 1989, str. 478.) Ovaj tekst nam govori što je potrebno pružiti mladima za jedan normalan odgoj, koji je u svojoj biti zdrav i jako poželjan za naše današnje vrijeme. Čini mi se da su i roditelji, makar i ne refleksivno, shvatili tu novu situaciju. Premda se oni ne mogu potpuno prilagoditi tim novim životnim uvjetima, ipak nastoje tako odgajati svoju djecu da ona budu sposobna prilagoditi se kompliciranijoj društvenoj situaciji. Usvajanjem ovih specifičnih obiteljskih vrijednosti, koje su često u neskladu s današnjim društvenim vrijednostima, kod mladog čovjeka je veoma težak taj proces usvajanja. Mladi čovjek ipak živi u društvu i izvrnut je vanjskom utjecaju svoga vremena. Nekada se događa da roditelji jednostavno žele izolirati svoju djecu tj. mlade ljude i na kraju s takvim činom izolacije uspiju na neki način nametnuti mladom čovjeku vrijednosti i norme, koje su u velikom raskoraku s opće prihvaćenim društvenim normama. Takvi mladi ljudi nisu sposobni živjeti u društvu, nego su osposobljeni za život u obitelji.

Veliku brigu oko odgoja djece i mladih u obitelji posvećuju i socijalni dokumenti Crkve kroz cijelu povijest: "Nijedna zemlja na svijetu, nijedan politički sustav ne može sanjati o svojoj budućnosti

drugačije osim preko slike novih naraštaja koji će od svojih roditelja preuzeti mnogostruku baštinu vrednota, dužnosti, nadahnuća naroda kome pripadaju kao i baštinu cijele ljudske obitelji. Briga za dijete još prije njegova rođenja, od prvog trenutka njegova začeca, a zatim tijekom njegova djetinjstva i mladenaštva, prvotni je i temeljni način provjere odnosa čovjeka prema čovjeku". (Sto godina katoličkog socijalnog nauka, KS, Zagreb, 1991, str. 536)

Budućnost je ipak usmjerena prema mladom čovjeku. U svakom modernom svijetu postoje različita previranja, ali ipak je na mladim ljudima da ih riješe i da grade sebi ljepšu i uspješniju budućnost.

4. Zadatak obitelji u stvaranju humanijih uvjeta života

Čovjek dolazi na svijet ne gotov, nego se kao dijete rađa u obitelji gdje biva njegovan i voljen. On tu stječe prva ljudska iskustva, uči prve korake, prve ljudske vrednote i tu postaje u pravom značenju riječi čovjekom. Lijepo nam o tome govori apostolska pobudnica Ivana Pavla II. gdje se kaže: "Obiteljska zajednica naglašava da je obitelj kolijevka i najdjelotvornije sredstvo za očovječenje i uosobljenje društva: ona na izvoran i dubok način sudjeluje u izgradnji svijeta, omogućujući uistinu čovječiji život, osobito čuvajući i prenoseći kreposti i vrednote". (Ivan Pavao II., Apos-

tolska pobudnica Familiaris consortio - Obiteljska zajednica, 22. XI. 1981. br. 43. KS, Dokumenti 64, Zagreb, 1981.)

Za nova vremena i nove životne prilike potrebno je izgrađivati obitelji koje će biti preoblikovane novim duhom otvorenosti, pozornosti i poštivanja osobnosti. U njima neće biti mjesta za nevažne stvari, za razne napetosti među članovima i neslaganja. Obitelji će postati mjesta autentične promocije i oslobođenja ljudi preko raznih vrednota kao što su npr. razumijevanje, darivanje, pomaganje i druge. S takvim vrednotama obitelji će moći postati jake strukture koje mogu otkloniti i ublažiti lomove društva, koje se nalazi na granici da jednog dana postane nehumano.

Zadatak obitelji u našem današnjem suvremenom svijetu je velik. Ovdje moramo imati uvijek na umu da je obitelj jedna "krhka posuda" i da samo o nama ovisi koliko će ona moći izdržati sve pritiske novih mentaliteta, zatim odnosa među ljudima i samih pritisaka koji utječu na stvaranje jednog nezdravog mentaliteta obitelji tzv. pomodarstva. Treba tražiti prave vrednote i mjere koje će pomoći nadilaženju nezdravih mentaliteta. Stoga je potrebno na konkretan način pomoći obiteljima u pronalaženju pravih rješenja, koji će dovesti do pravoga cilja tj. do sretnog obiteljskog života.

I. O.

REKLI SU.....

Ne bi trebalo obraćati pažnju nijednome čovjeku koji drži predavanje ili propovijed o svojoj životnoj filozofiji sve dotle dok se ne zna točno kako on postupa sa svojom suprugom, svojom djecom, susjedima, prijateljima, suradnicima i sa svojim protivnicima.

Siney J. Haris

Upravo onda kada čovjek stigne do uvjerenja da su roditelji bili u pravu, vlastita mu djeca objasne da se vara.

A. C.

Ljudi danas nisu gori nego što su nekad bili. Samo je izvještavanje o njihovim postupcima postalo temeljitije.

William Faulkner

SMAKNUĆE ZRINSKOG I FRANKOPANA

30 travnja 1671

Dana 30. travnja 1996. navršava se 325. godina od pogubljenja hrvatskih velikaša Petra Zrinskoga i Krste Frankopana. Oni su nepravедno pogubljeni kao urotnici protiv cara i to kad su sami pošli u Beč da obrazlože svoj stav i izmole pomilovanje. Usprkos svečanu carevu obećanju (salvum conductum), odmah, po dolasku su zatvoreni, a nakon suđenja obojici je odrubljena glava 30. travnja 1671. u Bečkom Novom Mjestu.

Nezadovoljni njemačkom politikom cara Leopolda, hrvatski i mađarski velikaši, organiziraju protuhabsburšku urotu, kojoj je na čelu bio u Hrvatskoj ban Nikola Zrinski, a u Maždarskoj palatin Ferenc Wessl <130nyi. Njima su se priključili, brat Nikolin, Petar Zrinski, Franjo Krsto Frankopan, ostrogonski nadbiskup G. Lippay, sedmogradski knez F. Rák <162czy, dvorski sudac F. Mádasdy i štajerski feudalac E. Tattenbach. Urotnici su tražili pomoć u Francuskoj, Poljskoj i Turskoj. Unatoč obećanjima s tih strana, pomoći nisu primili. U međuvremenu je poginuo Nikola Zrinski, a umrli su Lippay i Wesselényi. Urota je nevjeste pripremana i tek nakon šest godina je Franjo Frankopan počeo organizirati oružani ustanak. Tada je, međutim, bilo već kasno, jer je bečki dvor saznao o uroti od Turaka i od Nádasdyja, koji je 1669. sve prokazao caru Leopoldu I. U takvim prilikama su Petar Zrinski i Franjo Frankopan pošli u Beč da izmole od cara pomilovanje. Odmah su zatvoreni, a nakon suđenja obojici je odrubljena glava 30. travnja 1671. u Bečkom Novom Mjestu, usprkos svečanu carevu obećanju (salvum conductum) da im se ništa neće dogoditi. Istog dana pogubljen je i izdajica Nádasdy. Tako je Zrinsko-Frankopanska urota za nezavisnost Hrvatske doživjela slom.

Šubića Zrinskoga. To djelo je izraz Petrove kulture i dubokog domoljublja. U jeziku i stilu oslanja se na čakavske prethodnike, a ima i utjecaja tadašnjih talijanskih pjesnika.

FRAN KRSTO FRANKOPAN (1643-1671), hrvatski pjesnik. Knez tržački, senjski, modruški i krčki. Sudjelovao je u borbi protiv Turaka, zajedno sa svojim šurjakom Petrom Zrinskim, te se svojim junaštvom istakao 1663. kod Jurjevih Stijena, kraj Otočca. Pjesme su mu otkrivene tek 200 godina poslije smrti, a u mladosti je objavio svoju latinsku pjesmu "Elegia" - 1656. Glavna zbirka pjesma "Gartlic za čas kratiti" nastala je u zatvoru. To su pjesme različita karaktera (ljubavne, borbene, refleksivne, satiričke, šaljive i pastirske idile), a pisane su čakavski s dosta kajkavskih i štokavskih primjesa. Ta se lirika odlikuje metričkom raznolikošću, kao i tonom i svježinom narodnog pjesništva. Prvi je uveo deseterac u našu umjetničku poeziju. Najviše osebujnih tonova i doživljenosti (osjećaj tragike) izbija iz pjesama koje je u zatvoru ispisivao u trenucima klonulosti i nesigurnosti (Srđce žaluje da vilu ne vidi, Cvitja razmišljenje i Žalostno potuženje). Također je prvi naš prevodilac Molièrea. U vrijeme dok je Frankopan čekao smrt u bečkome zatvoru, dobio je Molièreovu dramu Georges Dandin. Uspio je prevesti samo dio koji je naknadno dobio naslov Jarne bogati, pronađen u bečkome Državnom arhivu.

PETAR ZRINSKI (1621-1671), hrvatski pjesnik. Više je poznat kao hrvatski ban, ratnik i urotnik, nego kao književnik. S mađarskog je prepjevao djelo svoga brata Nikole "Adrianskoga mora Sirena". Glavnu sačinjiva spjev "Opsida sigetska" o pogibiji Nikole

Petar Zrinski, Katarina Zrinska i Fran Krsto Frankopan, a pridružuju im se trsatski gvardijan Franjo Glavinić koji ih potiče u njihovim književničkim nastojanjima, te pavlinski prior sa Svetica, među Ozljem i Karlovcem, Ivan Belosteneć, koji piše prvi hrvatski enciklopedijski rječnik. Tako se u tom prostoru, na samoj granici s turskim carstvom, ostvaruje težnja da se pišu hrvatska djela. Upravo ondje troje predstavnika hrvatskog plemstva afirmira HRVATSKI JEZIK" - (Josip Vončina).

Oni su pošli u smrt kao ljudi duboke i proživljene vjere. Naš priznati povjesničar dr. Ferdo Šišić piše: "Sav dan 29. travanj prođe Zrinskomu i Frankopanu u jednaku pripremu za vječnost i smrt. Petar je oko 10 sati ujutro slušao misu, te se i pričestio, a iza toga dođe k njemu carski komisari. Mladi je Frankopan isto tako proveo prije podne u molitvi i slušanju mise..."

Poslije toga je Franjo Frankopan napisao oproštajno pismo svojoj ženi Juliji, koje odaje svu njegovu plemenitost i ljudskost, a još više kršćansku vjeru u prekograbi život. To je pismo pravi biser duhovne literature, koji bi mogao ući u svaku antologiju. Uvečer je Petar Zrinski napisao oproštajno pismo svojoj ženi Katarini.

Pripremio J. N.

ZANIMLJIVOSTI

DARUJTE I OBOGATIT ĆETE SE

JON SHEMITZ, mladi kalifornijski programer, zamorio se od bezuspješnog pokušavanja da zaradi novac svojim programima za elektronička računala. Odlučio je da ih pokloni. Tek se tada riješio ekonomskih teškoća. Tisuće zadovoljnih korisnika šalje mu 15 dolara za prava korištenja

Formula Shemitzova uspjeha zove se "freeware" (odnosno besplatni software, programi i načini upotrebe kompjutora). Smišljena je prije nekoliko godina i, barem u SAD, pokazala se izuzetno uspješnom. Besplatni programi nalaze se u javnim knjižnicama ili centrima razmjene putem kompjutora.

Svatko tko daboje program, može se njime, dakako, koristiti a da ne plati ni centa. Ili, pak, priznajući prava Shemitzu, može mu poslati svotu (uglavnom posve skromnu) na ime autorskog prava koju zahtijeva poruka umetnuta u program. Mnogi za to ne mare, premda poruka završava s prijatnom: "Pozor: ako ne platite, ići ćete u pakao!" Mnogi poštuju pravila igre i plaćaju. I tako se igra može nastaviti na opće zadovoljstvo.

DRUŠTVO HRVATSKI DOM TUZLA

Nakon 80 godina od osnivanja društva "Hrvatski dom", 13. ožujka 1993. Tuzlaci su obnovili njegov rad.

13. travnja 1996. godine Društvo je proslavilo ulazak u nove prostorije za koje gosp. predsjednik mr. Josip Šimić reče da su "prbližno adekvatne" i "privremene" to da će se u njima raditi "do povratka u svoje prostore". Pored mnogo uglednih gostiju koji su nas počastili, ne samo svojom nazočnošću, nego i riječima pozdrava, govorili su g. Šimić, predsjednik Hrvatskog doma, g. Miroslav Petrović, predsjednik "Napretka" i g. gvardijan tuzlanski, fra Petar Matanović. Ispred gostiju iz Hrvatske, govorili su gospoda Krešimir Alerić, konzul - savjetnik u uredu Konzulata Republike Hrvatske u Tuzli i Ante Beljo, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika HIC-a. Nije bilo predstavnika veležupe i općine kao niti pozvanih vjerskih predstavnika drugih naroda.

"Hrvatski narod tuzlanske regije, kao jedan od najstarijih povijesnih naroda Bosne i Hercegovine, uvijek se u teškim vremenima za njegovu opstojnost znao organizirati, kako 1913. godine i još prije toga, tako i danas. Velika značajka opstojnosti hrvatskog nacionalnog identiteta jest upravo neprestana prisutnost u ovim krajevima uz razvitak samostalne hrvatske nacionalne svijesti od VII. stoljeća do naših dana. Povijest naroda u svim svojim

epohama i fazama konačno ima samo jednu poruku i to onu univerzalnu za sve narode i civilizacije: Jedinstvo naroda temelj je njegova opstanka!" Izražavajući zadovoljstvo zbog novootvorenog prostora, g. Šimić je odgovorio na primjedbe koje se mogu čuti vezano za naše izjave glede vlastite zgrade Hrvatskog doma: "Možda nismo najspretniji kad javno izričemo svoju nestrpljivost zbog postojećeg stanja, ali mi se pouzdano nadamo da će vlasti veležupe TP i župe Tuzla napraviti novu zgradu Kazalištu, a vratiti nama našu. Ne vidim ništa neukusno u postojanju te želje. (...) Svi smo jedva čekali da rat stane, ali rat, koliko nam je odmogao, toliko nam je pomogao povezati se i danas, kad je mir, biti još povezaniji, okrenuti radu, kulturi, ljubavi. (...) Hrvatski narod u Bosni i Hercegovini, zajedno sa drugima, svojim susjedima, naučio se suživotu, jedinoj realnosti u kojoj želimo živjeti svi zajedno, svatko sa svojim imenom, civilizacijskim dostignućem, jezikom, kulturom i tradicijom".

"Napredak je Domov, a Dom je "Napretkov", rekao je u svom izlaganju mr. Miroslav Petrović, predsjednik "Napretka" i naglasio: "Zdrav dom i obitelj pretpostavka su zdrave zajednice ljudi i same države", kao i da je ovo prilika za one" koji nisu opredijeljeni da se opredijele i angažiraju u našim društvima. (...) I dalje ćemo svirati i pjevati, ali ćemo poduzeti sve da "Napredak" krene u ostvarivanje i

drugih svojih programskih ciljeva i zadataka u sferi obrazovanja, odgoja, znanstvenog rada i izdavačke djelatnosti. Startne uvjete imamo, ostalo ćemo priskrbiti pametnim, strpljivim i dugoročnim radom. (...) Zahvaljujemo se Franjevačkom samostanu, fra Petru Matanoviću, Hrvatskom domu i svima koji pružaju potporu našem radu".

G. gvardijan naglasio je da ne nastupa kao gost, nego kao član i to do kraja član Hrvatskog doma i ovoga grada. Govorio je o ulozi doma u razvijanju duhovnosti: "Ono što je najvažnije jest razviti kozmičku, Božansku duhovnost. Ja se nadam da će ova kuća, ovaj prostor biti izvorište jedne pojačane duhovnosti u ovom gradu i ovom području. Ona ne može biti samo hrvatska, jer je općeljudska. Kada radimo na općeljudskoj duhovnosti onda se automatski uključujemo (ne može se drugačije razmišljati!) u jednu europsku, jednu svjetsku, i, ako idemo dalje, jednu apsolutnu Božansku duhovnost. (...)

Trinaest stoljeća nije malo. U tih trinaest stoljeća naša je zajednica pretrpjela mnoge ratove i sukobe, mnoge nesporazume u svijetu i među nama. Mi smo uvijek bili na onim duhovnim tradicijama vjere koja govori u optimističnom smislu o čovjeku. Čovjek može prevladati svako zlo, ukoliko surađuje s Bogom kao najvećim izvorom duhovnosti pa u njemu razvije vlastitu duhovnost, na vlastitom području u vlastitoj kući".

Naši gosti su nas podržali u želji da opstanemo" zajedno na dobrobit sviju nas", kako reče gospodin Krešimir Alerić i to kao dio "debla hrvatskog naroda", a ne samo kao grana, kako se izrazi g. Ange Beljo. "Naš dom je čitava Bosna i Hercegovina, a ne samo ovaj Hrvatski dom u Tuzli".

Nije bilo dugih govora ni nepotrebnih "gromoglasnih", euforičnih aplauza. Sve je bilo očekivano dostojanstveno i s mjerom. Vođeni sigurnom rukom g. Vinka Dobričića, "Napretkovi" tamburaši, prisegli su i zemlji tisućljetnoj i lijpoj našoj. Dirljivo!

Neki su novinari mrljali na Ivana pl. Zajca jer im nije bilo jasno o kakvom se pozivu u boj radi. Što bi tu čovjek mogao reći!

Vokalna skupina djevojaka iz Katoličke gimnazije pod ravnanjem prof. Evice Cerić "prenijela" je Mocartovu "Očevu pouku" i dvije pjesme s duhovnim temama u modernoj obradi - Pogledaj svijet kako je lijep i Veselimo se!

Sladana Ćosić i Marinko Ostojić recitali su prigodne stihove. U očima mnogih vidjele su se suze. Ili su Slada i Marinko tako dobro govorili ili smo mi postali senzibilniji u ovom ratu ili je prigoda toliko posebna, ili se sve sastalo - suza je stvarno bilo! Čak i muških!

Bila je to večer otvaranja prostorija u Hrvatskom domu u Tuzli, ljeta gospodnjeg, 1996. Na zdravlje?! Živi bili!

Marica Petrović

Šestogodišnja djevojčica Kristina Petrović presjeća vrpču

Konzul gosp. Krešimir Alerić

Gosp. Ante Beljo ravnatelj Hrvatske matice iseljenika

Predsjednik HKD Napredak mr. Miroslav Petrović

Tamburaši i gosp. Vinko Dobričić

Riječ ima gvardijan Fra Petar Matanović

Predsjednik Društva Hrvatski dom gosp. mr. Josip Šimić

VELIKE SEOBE ŽUPLJANA SOLI

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Demografska golgota

Kolika je tada bila migracija Hrvata iz tuzlanskog kraja, najbolje ilustrira činjenica da je u njemu, od Krivaje do Save, 1675. živjelo 32.000 Hrvata. U istom kraju 1708. ostalo je samo stotinjak kuća, i obitelji.

Od toga nisu ostali imuni ni franjevci ni njihovi samostani. Od deset franjevačkih samostana, koliko ih je bilo pred Bečki rat u Bosni i Hercegovini, sedam ih je napušteno, među kojima i tri u župi Soli: u Srebrenici se ugasio 1686., Gradovrhu 1688. i Donjoj Tuzli (samostan sv. Petra i Pavla) 1690.

Pred Bečki rat bilo je u tuzlanskom kraju četrnaest župa, a nakon njega samo jedna. Početkom rata bilo je u sjeveroistočnoj Bosni 37, a poslije rata samo tri župe, dok je u cijeloj Bosni bilo 74, a ostalo je samo sedamnaest župa.

Rat je završen 1699. - za Osmanlije nepovoljnim Karlovačkim mirom. Turska se, zbog učestalih vojnih neuspjeha u srednjoj Europi, morala povlačiti iz krajeva s lijeve obale Dunava. Muslimani, naseljeni u tim krajevima, počeli su masovno seliti u unutrašnjost. Veliki broj novopridošlih nastanio se i u Tuzlu.

Malo je tko preživio ta burna vremena. Krajem 17. stoljeća nije bilo oko Spreče više nijedne crkve niti ijednog samostana. Broj je Hrvata pao na najniže grane, a među njima se krio samo još poneki svećenik.

Godine 1708. zatečen je samo jesan samostan, samostan sv. Petra i Pavla u Tuzli, no i on je bio razoren i obrastao trnjem. Svećenik se nije javno pokazivao niti u grad uopće dolazio.

Kraj 17. stoljeća je najtragičnije razdoblje u povijesti tuzlanskih Hrvata tijekom višestoljetne turske vladavine Bosnom. Hrvate, najbrojniji i najstariji narod u ovim prostorima, (starije nego i Hrvati u Hrvatskoj) i fratre, Turci su jednostavno izamasakrirali i protjerali iz njihovog rodnog kraja. Tuzlansko hrvatstvo došlo je, stoga, na sam rub propasti. Ratovi između Austrije i Turske, te osvete Osmanlija nad ovdšnjim katolicima, uzrokovali su u župi Soli pravu demografsku golgotu.

Nekadašnje tuzlansko hrvatsko područje je opustjelo. Čudo da je ijedan Hrvat uspio ostati živ! Malo je fratara sa svojim pučanstvom izbjeglo sigurnu smrt.

Da bi se spasili od pogibelji, tuzlanski fratri su pobjegli čak u Šaregrad. U šaregradsku crkvu su donijeli više vrijednih predmeta, za koje je oko zapelo i biskupu Strossmayeru. Zahvaljujući Ivanu Matkoviću, sačuvan je i stari ciborij iz 16. stoljeća.

Povratak franjevaca

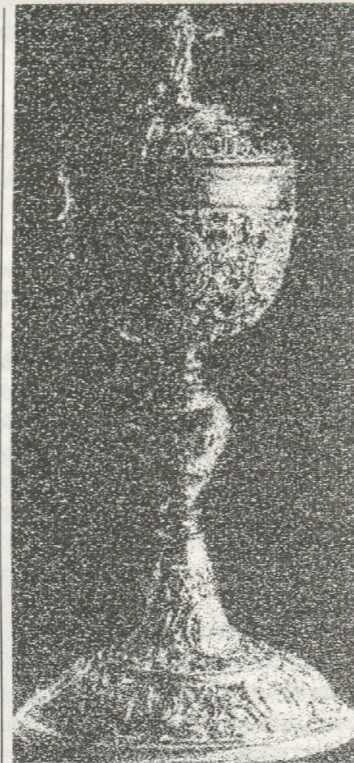
Hrvate Soli su kroz povijesna događanja napadali mnogi narodi, a najdulje i najgenocidnije Turci. No, njihov korijen s ovih prostora nije nitko uspio do kraja istrgnuti, čak ni Turci krajem 17. stoljeća, kada je došlo do njihove seobe na sjever i kada su svedeni na samo stotinu obitelji. Opstali su, unatoč veoma teškim prilikama, a njihov kraj nije posve islamiziran. Da su se povukli odavdje i oni malobrojni Hrvati, masovna bi islamizacija završila posvemašnjom. Ovako, hrvatski puk ovdje nikada nije posve prestao postojati, kako-tako, ali je egzistirao i za vrijeme Turaka. Borili su se za svoj opstanak i sačuvali svoja višestoljetna ognjišta. Ostali su poput korijena duboko u šumi i proplancima, i pustili su na tisuće i tisuće mladica, novorođenih Hrvata.

U najtežim prilikama, 1699. ne mireći se sa tim stanjem, franjevci su se vratili u Tuzlu. Tu su otkrili svoje negdašnje zemljište, zajedno s kućom koja je bila na tom posjedu, i uz nju podigli drvenu

kapelicu. Uspješno su nastavili život i djelovanje među preostalim Hrvatima u ovom kraju, pa je hrvatska Tuzla oživjela. Zbog viših sila povremeno su odlazili, ali su se ovamo i vraćali održavajući ovaj nekoć veoma važan hrvatski kraj. Imali su jake razloge za daljnji život i djelovanje u njemu; cilj im je bio da očuvaju svoju drevnu djedovinu i učvrste temelje svoje nazočnosti. Oni se tu ipak nisu osjećali posve sigurnima, zbog čega su tijekom gotovo cijelog 18. i prve polovice 19. stoljeća prebivali na Husinu ili Lipnici, selima iste župe, odakle su dolazili u Tuzlu samo kad je trebalo obaviti bogoslužjenje. No, iako je u ovoj povijesnoj epizodi bio pred nestankom, Franjevački samostan sv. Petra i Pavla se kao feniks ponovno digao, dokazavši da ga neprijatelj katoličanstva ne može uništiti.

Poslije devet godina, naime, 1699. neki Mustafa, sin Muhamedov, odlučio je prodati zemljište koje si je prisvojio od odlaska franjevaca. Želeći da franjevci povrate svoje staro mjesto, fra Jakov Tomić je 1700. otkupio njegov dio koji nije bio uzidan u tvrđavu, za 43.000 jasprih, što je vrijedilo, otprilike, sedamdeset dukata, pozajmivši novce iz Vakufske kase. Poslije izvjesnog vremena vlast turskih paša i kapetana oduzela je franjevcima polovicu tog zemljišta i na njemu, kasnije, sagradila svoje dvore.

Ipak, dobivši dozvolu, fra Jakov Tomić je uspio podići pristojniju kuću i uz nju "tugurium", na drvenim stupovima samo drveni

Ciborium iz XVI stoljeća

krov; oslanjalo se to na kuću, a sa tri strane bilo otvoreno. U kući je bila sobica kao kapelica. No, Presveti se Sakrament tu nije čuvao niti je svećenik stalno boravio, nego u Lipnici ili na Husinu, naizmjenično. U gradu je, da čuva kuću, ostao jedan Hrvat katolik. Nedjeljom je dolazio svećenik, služio misu i propovijedao, a narod je, klečeći oko te pojate, pobožno sudjelovao u svetim obredima. Na blagdane, osim nedjelje, svećenik je održavao misu u nekom od sela: Husinu ili Lipnici.

(Nastavit će se)

REKLI SU

Problemi su prilika da čovjek pokuša što može.

Duke Ellington

Točno je da novac ne usrećuje. Pri tom se, dakako, misli na tuđi novac.

George Bernard Shaw

Rad nas oslobađa triju velikih zala: dosade, poroka i askudice.

Voltaire

Svi su političari tašti, samo što neki to pokazuju više od drugih.

David Steel

Kirurg može sve, a ne zna ništa. Internist zna sve, a ne može ništa. Psihijatar ne zna ništa i ne može ništa. Patolog zna sve i može sve, ali to ne služi više ničemu.

Njemačka studentska uzrečica

Ponekad bih više voljela da mi se oduzmu godine života, nego jedan određeni trenutak.

P. Bailey

Većini među ljudima sreća nije u bogatstvu uspjeha nego u bogatstvu od uspjeha.

Neznani autor

Život je čaroban. Valja ga samo promatrati kroz prave naočale.

Alexandre Dumas ml.

DR. IVO PILAR I NJEGOVA DJELA

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Razmišljanje o hrvatskoj državi

Glede toga, dr. Pilar je imao u vidu veličanstvenu obranu, sustav država od Baltičkog mora do Jadrana, koji bi predstavljao bedem protiv sve agresivnije nadirućeg ekspanzivnog Istoka. Osim poljske države i, istina, pravoslavne, ali politički protubizantske Bugarske, vremenom možda i osim Ukrajine, na jugozapadu je zamišljao još jednu katoličko-muslimansku Hrvatsku, koja je prirodno, tisuću godina starom predajom učvršćeno i nepogriješivo oruđe obrane, tim značajnije što ono ne bi djelovalo samo prema jugoistoku, nego i prema jugozapadu Europe. Polazeći od vlastite povijesne i povijesno-filozofske spoznaje, dr. Pilar je vjerovao da bi to oruđe obrane, da bi ta hrvatska država, imala sva svojstva da bude jugozapadni mostobran onog velikog pojasa bedema, u kome bi Poljska činila sjeveroistočni mostobran.

Naime, od Garašanina i Karadžića, zatim Čubrilovića i drugih u službi velikosrpskog ekspanzionizma i hegemonizma, hrvatska povijesna publicistika i znanost prosto nije stizala relevantno odgovoriti na brojne krivotvorine izrečene na štetu hrvatskog naroda. Novija europska i svjetska povijest teško da može pružiti još jedan primjer takve intrasigencije i sljepoće, kakva se već dva stoljeća bez razloga očituje prema Hrvatima kao povijesnom i kulturno-povijesnom entitetu. Pa je utoliko značajnija pojava Pilarovog "Južnoslavenskog pitanja". Njime je prvi put i sve do danas na najadekvatniji način analitički pristupljeno politici hrvatskih susjeda, a u svezi s tim i velikosrpskim aspiracijama prema Hrvatima i Hrvatskoj. Istodobno, dr. Pilar nije bio apologet svojega naroda, niti srbofob. Te kvalitete nazočne su i u ostalim njegovim djelima.

Pilarovo "Južnoslavensko pitanje" je u Beču, na njemačkom jeziku, doživjelo dva izdanja: jedno potpuno, a drugo znatno skraćeno, jer, iskrena, premda formalno blaga kritika austrijske politike u hrvatskim zemljama tijekom 19. stoljeća, nije bila

Naslovna strana hrvatskog izdanja 1990.

dopuštena od tadašnjih austrijskih vlasti. Cjelovito izdanje na njemačkom jeziku postalo je prava rijetkost; na neki su čudni način s tržišta i u Hrvatskoj i u inozemstvu nakon rata nestali svi primjerci. Drži se da su čitavu nakladu te knjige pokupovali Srbi, za dukate, kako bi spriječili da misli i stajališta izneseni u njoj dopru u krugove hrvatske i svjetske inteligencije. Malo je Hrvata to djelo pročitalo na njemačkom jeziku odmah po njegovom izlasku iz tiska, i zato ono zapravo u to doba nije ni ispunilo svoju zadaću. A da je tada, u početku stvaranja prve Jugoslavije, bilo poznato širim krugovima hrvatske inteligencije, možda se mnogi događaji u svezi s njom ne bi onako razvijali, mnogi bi se Hrvati pravodobno osvijestili, jer bi im Pilarovo djelo otvorilo oči i oni bi spoznali da su Srbi prihvatili jugoslavenstvo samo kao sredstvo, da njime nacionalno razoružaju Hrvate, koje bi kasnije jednostavno posrbili, namećući im najprije svoj jezik.

Proročansko predviđanje

Na hrvatski jezik, Pilarovo Pitanje je preveo Fedor Pucek i ono je počelo izlaziti u Zagrebu 1928. u mjesečniku mladeži "Hrvatska Mladica", no, izašla su samo prva dva dijela, "Postanak balkanskih Slavena" i "Hrvati i stvaranje hrvatske države".

Prijevod je izlazio u nastavcima. Šestotisućanjska diktatura okončala je, međutim, izlaženje "Hrvatske Mladice", pa time i ovaj prijevod. Dr. Pilara su 1933. u njegovom zagrebačkom stanu ubili tajni srpski agenti, iako za tu tvrdnju nema pravno valjanih dokaza.

Odmah nakon stvaranja Nezavisne Države Hrvatske pojavila se želja da se ovo djelo izda u cijelosti, što je i učinila Matica Hrvatska uoči Božića 1943., dakako, na hrvatskom jeziku, punih 25 godina nakon njemačkog izdanja. U tih dva i

pol desetljeća zbililo se mnogo više nego obično u sto godina i Hrvati su se nalazili usred političkog i socijalnog previranja i preoblikovanja, kakvome nije bilo premca unatrag mnogo stoljeća. Djelo je dobro došlo hrvatskoj javnosti, jer nije izgubilo ništa od svoje aktualnosti. Središnje pitanje hrvatsko-srpskih odnosa, te Bosne i Hercegovine nije nigdje tako iscrpno obrađeno kao u ovome djelu. U njemu, dr. Pilar je prvi uspio čitav problem BiH osvijetliti sa sociološkog i rasnog gledišta, čime je protumačio i mnoge pojave dnevnog političkog zbivanja u BiH.

I danas, tko nije pročitao ovo Pilarovo djelo, ne može potpuno razumjeti pitanja BiH i hrvatsko-srpskih odnosa uopće, jer Pilar u njemu razotkriva dublje razloga povijesnim zbivanjima u svezi toga. Ovo djelo je proročanski predvidjelo sve što smo doživjeli prošlih sedamdeset godina bivše države i osobito tijekom njezinog definitivnog raspada ovih godina.

Ponovno tiskanje zaboravljenog djela

Nakon 50-godišnjeg prešućivanja, "Južnoslavensko pitanje" je ponovno tiskano 1990. u Varaždinu, u izdanju Hrvatske demokratske stranke, s ciljem da omoguće hrvatskom

čitateljstvu uvid u njega. Nepravdno punih pola stoljeća prešućivano, bez obzira što je nastalo prije 78 godina, djelo još uvijek predstavlja najanalitičniju studiju za poznavanje geopolitičkog položaja hrvatskog naroda. I nema, u stvari, djela koje tako značajki analizira političku povijest hrvatskoga naroda, njegovu sudbinu i njegove traume, kao ono.

"U tom smislu", kažu njegovi priređivači (dr. Vladimir Veselica, dr. Zvonimir Bartolić, književnik, i mr. Ivan Kovač), "s obzirom na prazninu zbog nedostatka analize novije hrvatske političke povijesti, i s obzirom na svagdanju potrebu političkog demokratskog buđenja suvremenih pokoljenja kojima je put do politoloških nepristrasnih analiza bio zastrt jednostranom indoktrinacijom, ovoga je časa za izgrađivanje demokratske svijesti ovakva studija više nego potrebna".

Važno je spomenuti da se ova povijesno-politička studija čita kao najnapetiji roman.

Velika je zasluga dr. Ive Pilara što je ukazao na izvore velikosrpskog nacionalizma, na posljedice takve politike za narode bivše Jugoslavije, posebice hrvatski, politike koja je ne samo protuhrvatska, već i protusvjetska. Zaključci do kojih je došao dr. Pilar, analizirajući uzroke koji su doveli do velikosrpskih hegemonističkih težnji, istovjetni su sa zaključcima nakon usporedbe i analize današnjih političkih događaja. Srpska se šovinistička politika nije nimalo promijenila, jer su joj korijeni ostali isti, samo što se na povijesnoj političkoj sceni mijenjaju drugi ljudi. Time je Pilar postao klasikom političke literature i danas je jednako interesantan kao i prije blizu osamdeset godina kada je ovo njegovo djelo prvi put objavljeno.

On je očito imao pravo kada je poglavlje "Katolicizam i pravoslavlje" završio konstatacijom da bizantska država i crkvena ideja predstavljaju opasnost za budućnost Europe. To su nedvojbeno potvrdila skoršanja genocidna događanja zapadno od Dunava i Drine.

No, iako je na ovim prostorima napisao pet značajnih knjiga, zvanična ga Tuzla i BiH još uvijek prešućuju!

SVETIŠTE MAJKE BOŽJE BISTRICKE

Svetištu se vraća pravo mjesto u hrvatskom narodu

Mnogi mještani, a vjerojatno ni sam župnik i upravitelj Svetišta Majke Božje Bistričke Msgr. Lovro Cindori, do prije nekoliko godina nisu ni sanjali da bi Mariju Bisticu i svetište Majke Božje Bistričke mogao zahvatiti žar takve obnove kakav je pokrenut prije dvije-tri godine. Do najvećeg i najpoznatijeg nacionalnog hrvatskog marijanskog svetišta proteklih desetljeća namjerno ni cesta nije uređivana, a kamoli da se i spominjala temeljita obnova i uređenje mjesta. No, nakon demokratskih izbora i promjena koje u su se dogodile, skupina ljudi odlučila je pokrenuti čitav proces, praktički na razini cijele Hrvatske, kojemu je cilj temeljita obnova Svetišta i samoga mjesta Marije Bistrice.

Jedan od ključnih ljudi u tome inicijativnom krugu bio je i ostao gospodin Želimir Hitrec, predsjednik Društva za obnovu i razvitak Hrvatskog nacionalnog svetišta Marija Bistrice. Društvo djeluje već nekoliko godina i sa svojim odborima za tehnička pitanja i marketing radi na projektima za obnovu Marije Bistrice. A riječ je o velikim građevnim i inim zahvatima, poput temeljitog uređenja bazilike i njezina okoliša, uređenja župnoga dvora, obnove Kalvarije i sprečavanja opasnih klizišta koja su se na njoj pojavila tijekom vremena. Tu je i uređenje cijeloga mjesta, parkirališta, sanitarnih čvorova, prilaza Svetištu. Početkom jeseni 1995. godine, počela je gradnja karmela za redovnice karmelitanke, za čiju je gradnju u Mariji Bistici ideju dao još zagrebački nadbiskup kardinal Alojzije Stepinac. No, do realizacije dolazi tek sada. Kruna svih tih napora zacijelo će biti i gradnja nove bazilike, čime će Marija Bistrica moći stati uz bok ostalim poznatim europskim hodočasničkim središtima.

Burno više od 650 godina

Nikoga ne bi trebalo čuditi što je Sabor preuzeo vodeću ulogu u obnovi Marije Bistrice - nekada je upravo Hrvatski sabor bio zadužen za brigu o Svetištu. Primjerice, 1721. godine dao je radi hodočasnika sagraditi cestu preko Kobiljaka, današnjeg Laza.

A samo Svetište u Mariji Bistici imalo je burnu prošlost. Bistrica

se, zapravo, prvi put spominje 1334. godine kao selo župne crkve sv. Petra i Pavla. No "čašćenje Majke Božje" počinje tek od subote 16. srpnja 1684. kada je ondašnji bistrički župnik Petar Molitoris pronašao čudotvorni kip Bogorodice s Djetetom, koji je zbog najezde Turaka bio zazidan u zidu župne crkve u Bistici.

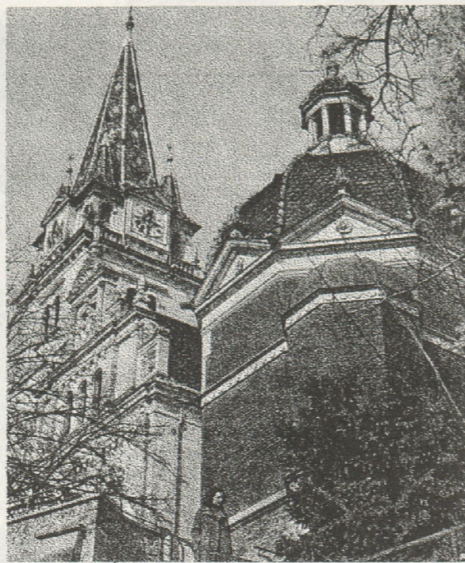
Ondašnji lik Gospe s Djetetom vjerojatno nije bio crn kao što je danas, već je takvim postao nakon velikog požara uoči blagdana Velike Gospe 1880., kada je izgorjelo gotovo cijelo Svetište, a vatra je poštedjela samo glavni oltar i čudotvorni Gospin lik. Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Mihalović tri godine poslije posvećuje novu crkvu i oltar, a 1934. papa Pio XI. daje bistričkoj crkvi naslov *male bazilike*.

Bistrička hodočašća razmahala su se 1935. godine u vrijeme nadbiskupa Bauera, a 1940. proširuje se i uređuje velik proštenišni prostor oko Svetišta. Na brijegu nasuprot Svetištu podiže se Kalvarija, zatim su godinama postavljane prve četiri postaje Križnog puta od kararskog

mramora. Najveći uspon Marija Bistrica doživjela je na Veliku Gospu 1971., kada se ondje proslavila završna euharistijska svečanost Međunarodnog mariološkog i marijanskog kongresa. Tom prigodom se u Mariji Bistici okupilo oko 100.000 hodočasnika. Hrvatski su biskupi 3. prosinca 1971. proglasili Mariju Bisticu hrvatskim nacionalnim svetištem.

Prije ovoga rata kroz Mariju Bisticu godišnje je prolazilo oko 800.000 hodočasnika. Brojna vjernička hodočašća, kojima je cilj osobno duhovna obnova, traju tijekom cijele godine, premda se intenziviraju povodom Marijinih blagdana.

Najvažnija imaju i svoje tradicionalne nazive: Duhovsko, Zavjetno varaždinsko i zagrebačko, Margaretsko, Aninsko, Božjelično (uz blagdan Preobraženja Gospodinova), Velikogospojinsko, Bartolovsko,

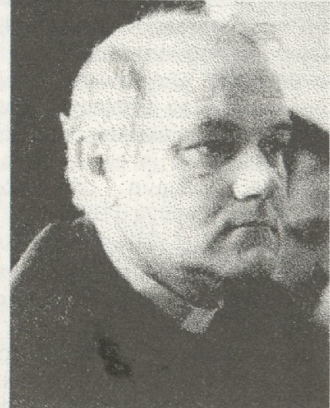
Malomašno (za blagdan Male Gospe) i Zahvalnica.

Završimo sa stihovima proslavljenog hrvatskog pjesnika Dragutina Domjanića: "Čuj, molitve vruće ove, draga naša Mati, / Tvoj te vazda narod zove, romari Hrvati. / Dobra nam navek ostani, zmoli nam pri Sinu, / da od sveg zla obrani nas i Domovinu.!"

Iz Bistričkih publikacija

Katolički blagdani

SVEČANOST U MORANČANIMA

Don Anto Čosić, župnik

Svečano je proslavljen 23. travanj, blagdan Svetog Jurja, zaštitnika župe u Morančanima, gdje je slavljena sveta misa uz sudjelovanje velikog broja vjernika sa svojim svećenicima iz Tuzle i okolnih župa. Misno slavlje je predvodio fra Martin Antunović, a koncelebrirali su susjednih svećeni.

Sunčan proljetni utorak. Iako

je radni dan, rijeka ljudi se slila u Morančane da obilježi blagdan sveca, koji se slavi od najstarijih vremena. Dobro ispunjena crkva pokazuje koliko se štuje ovaj svetac u našim krajevima. Veliki broj nazočnih župljana u prekrasnim narodnim nošnjama, te gostiju, uveličali su ovaj blagdan. Osobitu zahvalnost dugujemo don Anti Čosiću, župniku i njegovim suradnicima na trudu i htijenju da svi budu zadovoljni. U tome su neprijeporno uspjeli.

H.G.

Javno o intimnome

TJESKOBA

može izgledati, ili težak za zamisliti, ipak predstavlja program za budućnost.

NE DOPUSTITE DA VAM SATI I DANI PROLAZE BEZ CILJA I BEZ USMJERENOSTI.

Važno je znati, počevši od jutra, što želite ostvariti taj dan. To ćete znati ako ste napravili neki plan, možda i s drugima, o tome koje aktivnosti trebate obaviti najmanje nekoliko sati unaprijed. Ove aktivnosti mogu naravno biti i sasvim obične stvari. To danu daje smisao i tko zna, možda dovede do nekog ugodnog razgovora s drugima, nekog ugodnog doživljaja, pa možda čak i do smijeha - ovo su neki od najboljih lijekova za tjeskobno stanje.

MARIE STOPES
INTERNATIONAL

ŠTO JE TO TJESKOBA?

Tjeskoba je stanje preplavljenosti nemirom, napetošću, strahovima koji dovode ljude u stanje stalne zabrinutosti.

U takvom stanju mnogo je razloga za tjeskobu.

Kod ljudi u ovakvom stanju stječe se dojam da su stalno na oprezu pred bezimenim i nepoznatim opasnostima.

Tjeskobna osoba je cijelo vrijeme nesigurna i stalno misli da je čekaju samo loše vijesti i strašni događaji.

Zbog preplavljenosti takvim mislima i osjećajima, tjeskobna osoba se osjeća iscrpljenom radi beskraje borbe s brigama, te zbog osjećaja nesposobnosti da išta tu promjeni.

Kad se suočimo s osobama u takvom stanju, treba znati da je izvor ovakvog emocionalnog košmara obično povezan s prepoznatljivim činjenicama kao što su npr. drastična promjena u načinu života, u okolini ili u općenito životnim uvjetima.

SIMPTOMI

Tjeskoba je vrlo česta pojava koja se može očitovati na različite načine.

Većina ljudi će osjećati neke od slijedećih simptoma, a neki će čak imati dojam da se svi simptomi navedeni na ovoj listi odnose na njih:

- stalno stanje iščekivanja da će se nešto loše dogoditi
- osjećaj nejasnih strahova
- iščekivanje loših vijesti
- osjećaj stalnog nemira i nesigurnosti
- stalna zabrinutost uključujući i zabrinutost za najjednostavnije stvari iz svakodnevnog života
- poteškoće u spavanju
- drhtanje tijela
- potreba da se uvijek nešto drži u ruci (poput olovke ili cigarete)
- osjećaj tuposti, dosade i iscrpljenosti
- neraspoloženje zbog besposobnosti
- gubitak usmjerenosti i nesposobnosti da se misli o budućnosti.

REMETI LI TJESKOBA VAŠ NORMALAN ŽIVOT?

Prepoznajete li kod sebe koji od navedenih simptoma?

Pripazite: ako ste prestali jesti, ne možete uopće zaspati, ili se osjećate potpuno nesposobni da se uhvatite u koštac s najobičnijim stvarima, možda prolazite kroz nešto što je više od same tjeskobe. Možda ste fizički bolesni, ili patite od depresije.

Ako je tako, bilo bi pametno da se javite Vašem liječniku i da mu kažete kako se osjećate, kako bi Vam se mogla pružiti medicinska pomoć, ako je potrebno.

ZAŠTO LJUDI POSTAJU TJESKOBNI?

Ljudi postaju tjeskobni zbog promjena, gubitka ili nesigurnosti za svoju budućnost. **GUBITAK SIGURNOSTI JE NEŠTO ŠTO SKORO UVIJEK VODI U STANJE TJESKOBE.**

Ne iznenađuje činjenica da većina prognanika i izbjeglica doživljava osjećaj duboke nesigurnosti, kao dio svakodnevnog života. Oni nisu samo izgubili svoje domove, već često i članove svoje obitelji, tako da se sve što je činilo njihov život, razorilo ili bitno promijenilo. Za ljude koje je rat pogodio, raselio, život može predstavljati samo jednu dugu borbu s osjećajem nesigurnosti, ljutnje, beznađa i drugih emocija.

Sve te emocije dio su tjeskobe i vrlo su iscrpljujuće. U takvom stanju, teško je postići opuštanje zbog nesanice, stalnog iščekivanja loših vijesti i strahova od novih nesreća.

Tjeskoba se može javiti kod ljudi svih životnih dobi, od sasvim mladih do onih u zreloj životnoj dobi ili u starijih jer je to jedan od osnovnih osjećaja.

Čak i kada nismo svjesni naše tjeskobe, ona se može prepoznati po osjećaju drhtanja tijela, koje postaje još jače kad se pokušava sagledati budućnost.

Život djece i drugih članova obitelji veliki su izvor tjeskobe zbog općenitog osjećaja nesposobnosti da se postigne kontrola nad bilo kojim događajem. Gubitak snage na skoro svakom području koje je nekoć podrazumijevalo osobnu odgovornost, vodi k takvom emocionalnom kaosu da osjećaj koji zovemo **TJESKOBA** postaje stalni suputnik danju i noću.

POKUŠAJTE SHVATITI I NIKAD NE ZABORAVITE DA JE OVA ZBRKA UZNEMIRAVAJUĆIH STRAHOVA NORMALNA U TAKVIM OKOLNOSTIMA. Ona nije posljedica gubitka Vašeg razuma. Okolnosti su one činjenice koje su Vas dovele u stanje tjeskobe.

ŠTO MOŽE POMOĆI U TJESKOBNIM STANJIMA?

Neka Vas ohrabri činjenica da tjeskoba može biti i pozitivni osjećaj.

Tjeskoba usljed osjećaja da će se nešto dogoditi, stavlja nas u stanje opreza i spremnosti na skoro svaku eventualnost. Pravilno usmjerena, ova energija koju koristite za samoodbranu od nejasnog, nepoznatog straha, može se iskoristiti za **POZITIVNO** planiranje u vremenu koje je pred Vama. Takav jedan plan, bez obzira koliko nerealan

JEZIČNI SAVJETNIK

JE LI - Ovaj izraz se u hrvatskom jeziku koristi umjesto izraza - da li? To je zato što se u hrvatskom jeziku u upitnoj rečenici pitamo glagolom na prvom mjestu. Uporabom - da kao upitne riječice na početku, slabi se jezična izražajnost upitne rečenice. (Ovo se ne odnosi na zavisne rečenice).

S (sa), K (ka) - Oba oblika ovih prijedlogâ rabe se u hrvatskom jeziku. Njihovi temeljni oblici su -s i -k, uz genitiv i instrumental (s neba, s bratom) i dativ (k bratu, k misi).

Oblike -sa i -ka koristimo ispred riječi koje imaju isti suglasnik na početku (sa sestrom, ka kući) kao i ispred riječi koje počinju suglasnicima artikulaciono sličnim glasu -s (š, ž, z). Npr. sa Šimom, sa ženom, sa Zorom, i glasu -k (g, h): ka Goranu, ka Hrvatskoj.

Dakle, u izričaju -sa štovanjem, koji je oživio i vrlo je čest u jezičnoj praksi hrvatskog jezika danas, ide prijedlog -sa, a ne -s!

MILJUN - Izraz koji je nastao od talijanske riječi, ali ima domaći završetak -jun. U hrvatskom jeziku tuđice sa većinom ne prihvaćaju u njihovu izvornom obliku, već se prilagođuju hrvatskomu jezičnom sustavu. U srpskom, pak, jeziku, riječ je izravno preuzeta iz talijanskog (milione). To se odnosi i na izvedenice milijunaš, milijunti, milijunski. Također i na druge sustavno slične riječi: bilijun, Brijuni.

TISKATI - Riječ nastala u vrijeme stvaranja hrvatskog stručnog nazivlja, vrlo široko je prihvaćena u hrvatskoj jezičnoj praksi. Nije naš izvorni izraz, nego jezična novotvorina načinjena prema njemačkim riječima. Iako je riječ ŠTAMPA u hrvatskom jeziku vrlo rano bila potvrđena (iz talijanskog), danas je ona tipična za srpski jezik. U hrvatskom jeziku preporuča se izraz TISKATI i sve izvedenice (TISKARA, TISKARSTVO, TISKOVNA KONFERENCIJA) jer je ona sukladnija sustavu našega jezika.

UHITITI - Ovo je stara hrvatska riječ. U našim bosanskim hrvatskim govorima čujemo "ujiti" jer se glas h, pod utjecajem srpskih govora, gubio i kod bosanskih Hrvata. Danas se izraz UHITITI zvanično koristi samo za hvatanje od strane vlasti. Ranije je značio (pa i sada u narodnim govorima) općenito uhvatiti koga. Glagol uhapsiti je arapsko-turskog podrijetla. Proširio se među Hrvatima i u govornom i u književnom jeziku. Međutim, pored riječi UHITITI kao istoznačna, istina neobilježena riječ, postoji i glagol zatvoriti (zatvor, zatvorenik).

GLAZBA - Kadgod u jeziku supostoje istoznačnice od kojih jedna ima hrvatsku narodnu osnovu, a druga je tuđica, u jezičnoj praksi zabit ćemo riječ s hrvatskom osnovom. To se odnosi i na riječ glazba i njezine izvedenice koje su utemeljene na samim početcima hrvatskoga jezika. Međutim, riječ muzika koja je grčkog podrijetla, nećemo posve isključiti iz uporabe jer je i ona dijelom hrvatska, ali ćemo glazbi dati prednost.

ZEMLJOPIS - Isti je slučaj i s riječju ZEMLJOPIS, naspram grčkog izraza geografija. U hrvatskom jeziku treba rabiti riječ s hrvatskom osnovom, a uporaba tuđica može biti samo iz posebnih izražajnih razloga. Riječ ZEMLJOPIS značenjski dobro određuje ono što označuje, a tvorbeno je dobro načinjena.

Pripremila: Marica PETROVIĆ

HOMO HOMINI PODVALJIVAC

Čuvaj se 1. aprila

Ima u nas jedan poprilično stari običaj. Na dan 1. travnja, jedni druge probamo nečim prevariti, nešto podmetnuti, ili bolje rečeno, podvaliti. Dobro se sjećam kada su nam roditelji dan prije govorili: "Pazite, da vas sutra netko ne prevvari!" Sljedećeg dana nikomu ništa nisam vjerovao. Kao djetetu, te podvale su mi se doimale naivne. Neke su mi i godile, kao na primjer ona: "Ovoga mjeseca dobiti ćemo dva UNRI-na obiteljska paketa!" Davno je to bilo, ali što sam više odrastao, u meni je sazrijevalo uvjerenje da je ovaj naš svijet azizdan od podvala, da su one, ustvari, temelj ukupnih odnosa među ljudima. Sve od Eve koja Adamu podvali nevaljastu jabuku, pa do danas. Čak mi se i priča moje učiteljice, koja je onako lijepo pričala o Petru Svačiću, posljednjem hrvatskom kralju narodne krvi, činila podvalom, jer sam u to vrijeme kroz prozor gledao svježe ispisanu parolu: "Dolje kralj i njegova vlada". Ništa se nije promijenilo, osim što sam bogatiji za puno podvala. I danas ih ima bezbroj. Neke će nam vjerojatno i sudbina skrojiti. Razvrstavati ih neću, nego samo približiti, a oni koji ovo budu čitali neka sami odrede njihovu vrstu.

Nije ni malo slučajno što su IFOROVCI ogradili bodljikavom žicom zrakoplovnu luku Dubrave. Istovremeno, i njive okolnog stanovništva. Na njive se više ne može, dozvoljeno je jedino gledanje iza kuća. Nema ni obeštećenja. Vlasnici se udaraju u glavu razmišljajući što su to oni sagriješili i tko im to tako podvali. Modža onaj gospodin što na Pingi

onako žestoko vikaše: "Clinton priča o nejakvim mudžahedinima kako su došli iz vana. Nema njih, mi smo mudžahedini!" Pošto je dotični gospodin bio još i u vojničkoj odori, IFOR, bezbeli, dobio o tome glas preko CIA-e, pa se ogradio.

Namjernim bi se podvalama mogla nazvati sva ona pitanja koja je u jednoj popularnoj TV emisiji njen voditelj postavio predsjedniku skupštine Veležupe tuzlasno-podrinjske. Od izdaje Brčkog pa do pripadnosti SDP-u. Gledateljima je također nastojao podvaliti tvrdeći kako je upravo Brčko ključ Federacije (nije više Mostar). Njegov mu je gost na vrlo smiren i uljudben način uzvatio podvaljujući bezbroj hrvatskih riječi. Svi koji su to gledali, a objektivni su, došli su do zaključka da je u ovom dvoboju pobijedio predsjednik, na bodove. Nešto bolji rezultat, neriješen, jedva je izvukao voditelj na državnoj televiziji u razgovoru sa šefovima novinskih kuća u nas. Podvale su frecale na sve strane. Posebice je bila dobra ona od "glavnog" iz DNEVNOG AVAZA, koji se slagao sa mišljenjem gledatelja iz inozemstva po kojemu su "nas obranili jedino Bošnjaci, jer ostalih je tek par u BiH". Čelnik iz "Vrhbosne" mudro je šutio vjerojatno čekajući pravu priliku da uzvрати: "Ama ljudi ovo nije čak ni podvala, ovo je bedastoća. Podvala je kreacija špice satelitskog programa Dnevnika koji ide u svijet. Kako god sam gledao ispade da je to programa Televizije Herceg-Bosne (THB).

Za neke će podvale vjerojatno biti vrlo teško saznati tko ih je smislio. Vrsni hrvatski pjevač

će dugo pamtili svoje gostovanje u Tuzli. Za vrijeme koncerta netko je podvalio da se u dvorani nalazi eksplozivna naprava. A, možda će se i smijati, jer zlobnici kažu da je to lansirao netko iz njegova stožera. Valja u tim godinama izdržati nekoliko sati na bini. U svakom slučaju Ibricu nisu pratile podvale. Izabrao pravoga organizatora i pjevao na mjestima gdje se slično nije moglo dogoditi. Razmišljao čovjek prije koncerta!

Siguran sam da će, o svemu što mu se može dogoditi za mandata, razmišljati i gospodin Peres novi upravnik EU u Mostaru. Iskustvo njegovog prethodnika će mu dobro koristiti. Otkrivene su neke njegove financijske podvale, a sam je otkrio podvaljivače zbog kojih je morao otići. Tražio ih među Hrvatima Mostara, a našao u svojoj vladi koja "sa Hrvatskom pravi vojni savez i zbog toga navija za njih". Peres se pazi da ne nasjedne na nešto slično, ali ga ipak čudi kako to Hrvatska i Njemačka prave vojni savez, a Kinkel šalje novce DEHOS-u da obori Tuđmana.

Može li se Tuđmanu što podvaliti?

Kada smo već kod Tuđmana, poslije prijema Hrvatske u Europsko vijeće, on više ne može biti "dežurni krivac" za sve. Ipak, oprezan je na podvale o novoj balkanskoj federaciji, pa umjesto kao dosada "Imamo svoju Hrvatsku" stalno ponavlja: "Ako vi niste okusili podvale, ja jesam. Nikada više Jugoslavija!" Njegov imunitet na podvale potvrdio je i predsjednik HSS-a iz Hrvatske prilikom svojega posjeta Sarajevu. "Ništa mu ne možemo

podvaliti" žali se on. "Već nam je tri gradonačelnika Zagreba odbio!" Nije ni čudo što mu se predsjednik bavi imunologijom. Pljuvati po vlastitom predsjedniku vrlo je zarazna bolest, pogotovu ako prelazi međudržavne granice. Naravno, kestenje iz vatre je morao vaditi naš premijer izjavama kako su odnosi između BiH i Hrvatske toliko dobri da ne mogu biti bolji. Prema svom kolegi iz Hrvatske osjeća pravo, iskreno prijateljstvo. Podvaljivači su okolo njega, troše ogromne novce na izbore, a nepokrivene kuće će dočekati i jesenske kiše.

Hrvatski dom u Tuzli

U dobroj namjeri da sve bude kako treba, hrvati su umjesto otetog Doma od komunista, dobili prostorije. Organizatori proslave obnove prostorija Hrvatskog doma u Tuzli, su pored zastave sa ljiljanima istakli i zastavu hrvatskog naroda u BiH, ali naopačke. Plavo-bijelo-crveno je doista slično crveno-bijelo-plavom. Olakotnost im je svakako što nisu u istoj poziciji kao oni u općini Ravne-Brčko. Došli na miting "BRČKO-BRČACIMA" i otišli prije početka govora. Nisu primjetili hrvatska obilježja kako kažu. Lako je njima ta obilježja prepoznati kada imaju svoju općinu, makar de facto ako već ne kao de iure.

Vjerujem kako će oko obilježja biti još problema. Ako ništa, izmislit će ih federalni parlament. Priča se da ćemo od 1. svibnja plaćati u BH dinarima, kunama i markama. Ako to doista bude tako, mnogi će nasjesti. Baš, kao jedna naša sugradanka kojoj mangupi na tržnici podvališe 10 kuna umjesto 10 maraka. Uvertira je već počela u vidu lažne novčanice od tisuću BH dinara. Uporno ju podvaljuju. Financijska, pak, policija prijeti: "Ako ne budete htjeli primati i trošiti dinare, rigorozno ćemo vas kazniti. Marke treba trošiti na državne obveze. Carine, na primjer!" Otvoreno je i novo tržište. U očekivanju slobodne zone u Pločama, narod otvorio svoju u Pelagićevu i Lončarima. Srpski dinar ne ide još uvijek, ali ide roba sa srpskim obilježjem. Jugoslaviju, istina, nitko ne spominje, ali... 1, dok jedni

obavljaju razmjenu dobara, drugi koji po Aneksu 7 Daytona i nakon D+120, krenu u Doboj ili Garevac, dobiju kamenje. Za to vrijeme tvorca ove najveće podvale brani Kati Marton (u povjerenju njegova službena supruga).

Mnogi koji nas poznaju kažu kako smo narod od vica. Ima u tome puno istine. Rat smo ovaj u tom stilu preživjeli. Zato, primjereno ovom vremenu, pribilježih i jedan podvaljivački vic koji se po gradu priča:

- U blizini bojišnice jedan vojnik uzео sjekiru i obara bukву. Naide osoba u odori i strogim glasom ga priupita što to radi i zna li da je to zabranjeno. Prestrašeni vojnik stidljivo odgovori: "Djeca i žena mi se smrznuše doma. Moram! A tko si ti?" - "Zapovjednik" - odgovori ovaj u odori". - "Sreća moja. Al' si me prep'o. Umalo da mi podvališ. Ja mislio evo šumara, gotovsam!" - glasio je odgovor.

Povjerovao sam Načelniku da će biti vode

Napisah na početku da sam se još u djetinjstvu pripremao za 1. travnja, ali nikada nisam uspio svim podvalama izbjeći. Ove godine su mi opet probali podvaliti. Na neke podvale nisam nasjeo. Na priče kako će se u predsjedništvu rotirati predsjednik, kako će predsjednik federacije od sada donositi samostalno odluke, kako će Bender i Mlačo zajedno na teferić na janjetinu, odgovarao sam sa "malo morgen!" Na neke sam ipak nasjeo. Povjerovao načelniku općine i njegovom zamjeniku da će vode biti u izobilju i baš toga dana jedva nakupio jednu bocu. Susjed mi je preporučio za taj dan ležernu vožnju gradskim ulicama tvrdeći kako će sve rupe biti pokrpane i semafori u funkciji. Semafori su tog jutra doista funkcionirali, ali sam držeći se pravila da raskrižje prijedem što brže, sredio gumu. "Proći će i ovaj 1. travanj, podvale s njim" - mislio sam. Ali, dođe gospodarska manifestacija PROMO '96. semafor ni jedan ne radi. Pravi kaos. Nigdje nikoga da promet regulira. Primjetio sam jednog mladog policajca malo podalje od raskrižja i zavapio da pomogne. Ljubazno mi se nasmiješio: "Gospodine, pa danas nije 1. travnja!"

Motritelj

ŽIVINIČANI NAPRIJED, IMATE NAPREDAK

Kolo poslije Skupštine

U nedjelju, 21. travnja 1996. godine u velikoj dvorani Bosanskog kulturnog centra u Živinicama, održana je Osnivačka skupština Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" - Podružnica Živinice. U dobrobrano punoj dvorani uz članove Osnivačke skupštine bili su nazočni gosti iz Tuzle i Sarajeva, te znatan broj Živiničana, koji nisu propustili priliku da u znatnom broju dođu u lijepoj hrvatskoj narodnoj nošnji.

Napretkovu himnu je izveo Tamburaški orkestar Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" Tuzla, predvođen gospodinom Vinkom Dobričićem.

Poslije izvješća o aktivnostima na sprovođenju inicijativa oko utemeljenja Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" - Podružnica Živinice, što ga je podnio gospodin Zlatko Tadić, predsjednik Inicijativnog odbora. Skupštinu su, prigodnim i vrlo nadahnutim govorima, pozdravili: gospodin Tomislav Batinić, tajnik Središnje uprave Napretka u

Sarajevu, fra Martin Antunović, dopredsjednik Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" - Podružnica Tuzla, don Šimo Janjić, živički župnik i dekan tuzlanske dekanije, gospodin Zdenko Tadić, predsjednik Općinskog odbora HDZ BiH Živinice i gospodin dr. Srećko Tunjić, generalni tajnik Društva "Hrvatski dom" Tuzla.

Radni i izborni dio Skupštine umješno je predvodio gospodin Zlatko Tadić.

Skupština je jednoglasno izabrala organe Podružnice.

Za predsjednika je izabran gospodin Goran Lugonjić, za dopredsjednika Dražena Tadić, tajnik je Marinko Mišić, a rizničar Lovro Pranjić. U Odbor Podružnice izabrani su: Vič. Šimo Janjić, Zlatko Tadić, Feliks Pajek, Stjepan Podolsky, Ivan Balen, Ilija Maričević, Slavko Grgić, Dijana Žepić i Marinela Jurić. U Nadzorni odbor izabrani su: Ivo Andrić-Robo, Gordana Tadić i Dubravka Pozderac.

U kulturno umjetničkom dijelu skupštine bilo je glazbenih točki i recitacija, koje su izveli tamburaši i mladi Živiničani. Na kraju, pred zgradom se zaigralo i narodno kolo. Nije izostao ni koktel uz tambure i lijepe hrvatske pjesme.

Što reći na kraju?

Nedjelja, 21. travnja 1996. godine, značajan je datum za povijest Hrvata Živinica, Župe soli, pa i Bosne i Hercegovine.

Još jedna Podružnica u obitelji Napretka. Što ne reći, probuđen je još jedan, značajan broj Hrvata Živičke općine i Župe soli. Pa nek je sretno i uspješno. Naprijed Napredak, naprijed napretkovci. Probudite preostale uspavane Hrvate!

Felix Agricola

Tamburaši

PLAČITE - ISPLATI SE!

Luk se nerado konzumira zbog jetkosti okusa i neugodnog mirisa kojeg ostavlja u ustima što "pogubno" djeluje po okolinu. Osim toga, mana mu je što izaziva pojačano lučenje suza pri čišćenju i sjeckanju. Unatoč svim tim neugodnostima, dijetoloz nam savjetuju da ga što je moguće češće uvrstimo u svoj jelovnik i da se zbog toga nećemo pokajati. Evo zašto:

U luku se nalaze, prije svega mnoge antikancerogene tvari, kao što su vitamin E, selen, jod, cink koje će spriječiti bolesno bujanje stanica našeg tijela. Luk, osim toga, potiče gušteraču na izlučivanje inzulina, pa je stoga od neprocjenjive važnosti za prehranu dijabetičara. Isto tako stimulira lučenje mokraćne, te snižava visoki krvni pritisak. Istraživanja pokazuju da blagotvorno djeluje na slijedeća oboljenja: reumatizam, kostobolju, arteriosklerozu, celulit, crijevne infekcije. A, možda niste znali da povoljno djeluje i na zacjeljivanje rana, te da ublažava bol nakon ujeda insekta ako se stavi na bolno mjesto, pa i da uklanja mrlje i pjegice s kože. Pa tko da još razmišlja o tome što će plakati, dok ga reže za salatu?

RECEPTI S LUKOM

Luk u juhi sa slaninom

Potrebno je 6 dag luka, žličica maslaca, 1 dag dimljene slanine, šalica mlijeka, 4 tanko rezane kriške domaćeg kruha, 4 žličice ribanog parmezana, 1 l juhe, papar i sol.

Očistite luk. Maslac ugrrijte na tavi, dodajte sitno isjeckan luk i pirajte ga na umjerenj vatri nekoliko minuta. Dodajte sol, papar, ulijte mlijeko, zatim poklopite tavu i pustite prokuhati. Nakon toga, ulijte juhu i pustite neka zavri. U drugoj tavi ispecite kriške slanine na laganoj vatri tako da dobiju zlatnu hrskavu koru. Kriške kruha, ispecite u pećnici na umjerenj vatri. Izrežite ih na kockice, stavite u tanjur, ulijte juhu, pospite je parmezanom i isjeckanom slaninom, pa poslužite.

Luk s vrhnjem

Potreba je 8 lukova srednje veličine, 1/4 l vrhnja, 8 žlica ribanog ementalera, žličica whiskyja, sol, papar.

Operite luk zajedno s ljuskom, obrišite ga i stavite peći u pećnicu na umjerenj temperaturu oko sat vremena. U posudu stavite vrhnje, dodajte sol i papra, ribani

sir i whisky; zatim taj umak grijte sve dok ne provri. Luk izvadite iz pećnice, očistite ga od ljuske izrežite na ploške. Poslužite ga na pladnju, prelišenog umakom.

Luk sa sirom

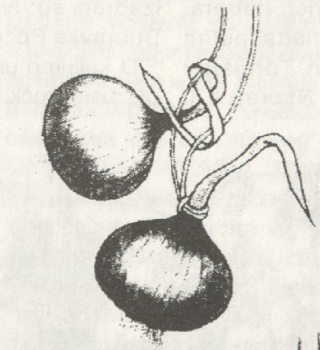
Potrebno je 8 manjih lukova, 1 žličica maslaca, žličica brašna, 1/2 mlijeka, 2 žlice usitnjenog peršuna, 1 dag sira, prstohvat paprike, sol, papar.

Neoljušteni luk stavite u lonc vrele vode da se kuha oko 20 minuta, a zatim ga ocijedite i oljuštite. U tavi rastopite maslac, dodajte brašno i lagano promiješajte. Nakon toga polagano umiješajte mlijeko. Puspitate da prokipi, a onda dodajte papriku. Posolite i popaprite. Naribajte sir i pospite ga po umaku. Kada se rastopi, dodajte luk. Pospite ribanim parmezanom i poslužite na pladnju.

Luk sa začinicima

Potrebno je 8 dag luka, 1/2 dag ribanog sira, 1/4 l vrhnja, žličica šećera, 4 karanfilića, žličica cimeta u prahu, 1/2 dag maslaca, sol, papar.

Očistite luk i kuhajte ga četvrt sata u slanoj vodi sve dok ne provri. Zatim ga ocijedite i stavite u posudu u kojoj ste rastopili pola maslaca. U četiri luka uvucite 4 karanfilića, pospite ih cimetom i šećerom, pokrijte poklopcem i kuhajte na tihoj vatri 20 minuta. Često protresite posudu. Ostatak maslaca rastopite u drugoj posudi, te njime prelijte sav luk, dodajte vrhnje, sol, papar, pospite sirom, stavite u pećnicu, te pecite na laganoj vatri oko četvrt sata.

Luk s bijelim vinom

Potrebno je 6 dag luka, čaša bijelog vina, 2 žličice maslaca, list lovora, peršun, papar, sol.

Oljušteni luk stavite u omanji lonac. Dodajte mu bijelo vino, pola maslaca izrezanog na kockice, list lovora i malo peršuna. Posolite i popaprite. Posudu hermetički zatvorite i kuhajte na tihoj

vatri tri četvrt sata. Često protresite lonac kako se luk ne bi zapekao, ali ga pri tom nemojte otvarati. Posudu skinite s vatre. Dodajte preostali maslac. Lagano promiješajte, poslužite na pladnju, te pospite isjeckanim peršunom.

SOGAN-DOLMA (Punjeni luk)

Bosansko-hercegovački specijalitet

Potrebno je 12 do 14 velikih glavica luka, pola kilograma mljevenog junećeg mesa (može i pomiješano sa svinjetinom), 10 dekagrama riže, velika žlica "vegete", velika žlica koncentrata rajčice iz konzerve, ulja papra po volji, sok od jednog ili dva limuna.

Odaberite zdrave, okrugle glavice luka, skinite s njih lupinu, odrežite im vrh i korjenasto dno, te potom stavite u posudu, oju ste preliili s toliko hladne, slane vode da luk bude prekriven. Kad luk omekša, skinite posudu s vatre, prokuhani luk procijedite, te ga još dva puta prelijte hladnom vodom. Sad se pojedini listovi mogu lako odvajati i izvući jedna iz druge.

U međuvremenu pomiješajte meso s rižom (koju prethodno operite u hladnoj vodi i ocijedite), paprom i "vegetom" tako nastane homogena cjelina. Punite tom masom pojedine "čaše", odnosno listove luka. Ako su listovi debeli, dovoljno je uzeti jedan, ako su tanji, uzmite dva, jedan u drugome. Složite punjeni luk u posudu tako da širi otvor bude okrenut prema gore. Preostali luk (sitnu sredinu glavica) stavite na punjeni luk. Prelijte jelo vodom tako da površina bude jedan centimetar iznad luka. U još hladnu vodu stavite rajčicu i ulje, pa potom kuhajte na srednje jakoj vatri do 45 minuta. Po potrebi dodajte povremeno malo vode.

Kad je jelo kuhano u njemu ne smije biti soka više od polovine punjenog luka. Nekoliko minuta prije negoli skinete posudu s vatre, dodajte sok od jednog ili dva limuna, jer bi inače jelo bilo stakasto. Po potrebi možete i na servirano jelo u tanjuru naciijediti još nekoliko kapi limuna.

Luk punjen pršutom

potrebna su 4 veća luka, 1/2 dag kuhanog pršuta, kriška kruha bez korice, 1/2 šalica mlijeka, 4 žlice ribanog sira, 1 žlica maslaca, 1/2 šalica juhe, 1 žlica rakije, 1 jaje, sol, papar.

Oljušteni luk kuhajte u slanoj vodi sve dok ne zavri, isperite ga hladnom vodom, ocijedite ga. Zatim ga obrišite i izdubite sredinu. Izdubljenu sredinu isjeckajte zajedno s pršutom, dodajte sir, rakiju, jaje, te kruh koji ste umočili u mlijeko i ocijedili, posolite i popaprite, dobro promiješajte, pa time noapuniti izdubljenu luk. U tepsiju premazanu maslacem stavite luk, prelijte ga preostalim maslacem i dolijte juhu. Tepsiju stavite u pećnicu da se luk prepeče na umjerenj vatri oko tri četvrt sata.

Pire od luka

Potrebno je 8 dag luka, 1 dag ribanog sira, 1/4 vrhnja, ribani muškadni oraščić, 4 žličice maslaca, sol, papar.

Oljušteni i narezani luk stavite u omanji lonac vrele slane vode i prokuhajte ga 5 minuta. zatim ga dobro ocijedite i zajedno s maslacem stavite na tavu, poklopite ga i kuhajte na umjerenj vatri četvrt sata uz povremeno miješanje. Dodajte sir, vrhnje, muškadni oraščić i sve to prokuhajte, ali ovaj put bez poklopca oko 10 minuta. Procijedite kroz sito i tu kremu poslužite kao prilog.

Luk punjen sirom

Potrebno je 8 lukova srednje veličine, 1/2 dag ribanog ementalera i 50 g maslaca, 2 jaja, 1/2 dl vrhnja, malo juhe, žličica paprike, papar, sol.

Oljušteni luk kuhajte u slanoj vodi sve dok ne zavri. Ocijedite ga, ohladite mlazom hladne vode i odrežite kapicu koja će vam kasnije poslužiti kao poklopac. Izdubite sredinu i narežite je. Isjeckani luk stavite u zdjelu, dodajte ribani sir, 20 dag maslaca izrezanog na kockice, vrhnje i jaja, te pomiješajte. dodajte sol i papar, pa tom smjesom ispunite luk. Preostali maslac ugrrijte na tavi, stavite punjeni luk i pokrijte ga kapićom. Zapecite ga na vatri i polijevate umakom od pečenja. Poslužite na pladnju, posutog paprikom.

Luk s kuminom

Potrebno je 6 dag luka, 2 jaja, 1/2 dl vrhnja, 1 žličica sjemenki kumina, papar, sol.

Luk ispecite na umjerenj vatri u aluminijskoj foliji u pećnici. Kada bude pečen, oljuštite ga i stavite u tepsiju. U zdjeli izmiješajte jaja, vrhnje, sol, papar i sjemenke kumina. Time prelijte luk, pa zapecite u pećnici oko 20 minuta.

ŠPORTSKA RUBRIKA HRVATSKIH KLUBOVA "ZRINSKI"

VELIKI OSTVARENI USPJEH KUGLAŠA - ZRINSKOG

KUGLANJE

Početkom ovih proljetnih dana, 30. i 31. ožujka i 20. i 21. travnja 1996. godine, pod pokroviteljstvom Kuglaškog kluba "Sloboda" - Tuzla, održano je u dva dijela III. DRŽAVNO POJEDINAČNO PRVENSTVO U KUGLANJU BiH za seniore i seniorke u športskom Kuglaškom centru "Mejdan" - Tuzla. Sudionici prvenstva bili su takmičari Bosansko-hercegovačkih kuglaških klubova iz: Sarajeva, Mostara, Visokog, Kaknja, Zenice, Maglaja, "Zrinskog" i "Slobode" - iz Tuzle.

Iz obitelji Kuglaškog kluba "ZRINSKI" iz Tuzle, aktivno sudjelovanje na ovom takmičenju, imala je Kuglaška trojka u sastavu:

1. FRANJO PAVIĆ,
2. IVICA TOKIĆ i
3. IVICA STJEPIĆ.

Pored stalnih neodrživih uvjeta za rad ovog Kuglaškog Kluba, (od neposjedovanja svoje vlastite Kuglaške staze (Kuglane), za treniranje i javne nastupe (natjecanja), pa do najobičnije skromne športske opreme, a da ne govorimo i kukamo o pratilji, teškoj finansijskoj situaciji, ovaj Klub opstaje i radom postiče velike rezultate.

Ovaj isti Klub, po osnivanju 1993. godine, ostvaruje III. mjesto u BiH i zauzima II. poziciju na PRVOJ RATNOJ OLIMPIJADI BiH. Najveći uspjeh Kuglaški klub "ZRINSKI" postiže 1994. godine, kada postaje zvanični, aktualni prvak BiH u kuglanju.

Izvršnim postignutim klubskim rezultatima, velik uspjeh i značajan doprinos dao je skromni sudionik IVICA STJEPIĆ, osvajanjem 3. mjesta na održanom III. DRŽAVNOM PRVENSTVU BiH U KUGLANJU ove godine, sa 2.546 oborena čunja u serijama 883, 820 i 843 po 50 izbačaja. Ispred njega na 1. mjestu je Saudin Bajtarević iz Kaknja sa 2.608, a na 2. mjestu "Slobodin" igrač Dževad Avdić sa 2.550 oborenih čunjeva.

Time je gospodin Ivica Stjepić, izborio, u vrlo jakoj konkurenciji, važno mjesto u Kuglaškom reprezentativnom timu BiH, koja treba 20. svibnja ove godine sudjelovati na SVJETSKOM PRVENSTVU KUGLANJA u državi ČEŠKOJ (Prag).

KUŠARKA

Nije bilo lako ostvarljivo biti među prvih sedam u BiH, pored svih navedenih prepreka, problema i nedostataka.

Dobro je da gospodin Stjepić ima razumijevanje i moralnu potporu u svom poduzeću "TABACO", gdje radi i gdje njegovi pretpostavljeni uvijek izađu u susret njegovim zahtjevima i potrebama.

Ivica Stjepić našoj maloj hrvatskoj zajednici s ovih bosanskohercegovačkih prostora služi za čast. Zato mu od srca čestitamo na dosada postignutim uspjesima i zaželimo još mnogo uspješni športski rezultata, a naročito dobre vijesti iz Praga sa Svjetskog prvenstva.

RUKOMET

Prošle nedjelje RK "Zrinski", pobjedom od 29:27, nad slabom ekipom iz Kladnja, završava natjecateljsku sezonu 1995/96. u muškoj tuzlanskoj kantonalnoj rukometnoj ligi. Prošlogodišnji prvak BiH za 1996/96. godinu nije ni približno ostvario značajne rezultate. Sa ostvarenih 6 pobjeda protiv ekipa ("Zmaja" oba puta, Lukavca, Banovića, Kladnja i Gradačca) i 10 poraza, renomirani klub iz 1995. godine, zauzima 6. poziciju u svojoj natjecateljskoj ligi (9 učesnika) bijednim rezultatom i igrama. San i cilj mnogih rukometnih klubova iz ove lige bio je, izboriti prva tri mjesta za ovu godinu i na taj način osigurati učešće u JEDINSTVENOJ FEDERALNOJ LIGI BiH za slijedeću takmičarsku sezonu.

U nastupajućoj rukometnoj reorganizaciji takmičenja na BiH prostorima, nije prihvaćena ponudena II. liga, već međukantonalna i kantonalna liga. Tako je RK "ZRINSKI", ostalo da u slijedećoj natjecateljskoj sezoni nastupa u Kantonalnoj tuzlansko-zeničkoj ligi.

NOGOMET

Nija lako navijačima NK "ZRINSKI" davati športske prognoze i ocjene natjecanja u I. KANTONALNOJ (TUZLANSKOJ) NOGOMETNOJ LIGI BiH. Tijekom ožujka imali su uspješne rezultate (pobjedom protiv "DSK - DEVETAKA" od 7:1, da bi zatim, doživjeli dva za redom poraza od BUKINJA 2:1 u gostima i, kao domaćin, od TOJŠIĆA sa 0:1.

Već u narednim dvjema nedjeljama, NK "HRINSKI", ostavaruje nove pobjede protiv "OMLADINCA" 2:1, i ŠERIĆA 1:0 (u gostima). Ovim posljednjim postignutim uspjesima Klub i dalje zauzima 4. poziciju na ljestvici svoje lige, i stalno prati 1. Maramor, 2. Kiseljak i 3. Tojšiće. Još je rano davati bilo koju prognozu. Takmičenje se nastavlja, ima još dosta susreta i svi podjednako imaju šanse. Očekujemo pozitivne rezultate i konačan ostvaren cilj NK "ZRINSKI".

V. SEPII

ZANIMLJIVOSTI

VIRUSI VOLE SUNCE

Prema istraživačima s Edinburškog sveučilišta, sunačno svjetlo može privremeno oslabiti tjelesnu obranu protiv bolesti i pokrenuti pritažene viruse. Oni kažu da za neke ljude postoji opasnost čak i od kratkog izlaganja suncu, nedovoljnog da izazove opekline.

Ekipa koju vodi dr. Mary Norval izvijestila je nakon dvije godine istraživanja da je zaštitni sustav, čini se, oslabljen tri do deset dana nakon izlaganja suncu. Ispitanici su bili osjetljivi na nove zaraze i, ako su imali pritaženi virusa, iskusili su erupciju virusnih simptoma.

Pokazuje se da se naročito dva virusa oslobađaju, kaže dr. Norval - herpes simpleks, koji izaziva bolove bez upale, i virus papiloma, koji stvara bradavice. Planirana je prva veća studija zajedničkog istraživanja tih dvaju virusa i djelovanja ultraljubičastog svjetla.

SLAST I LAST LUBENICE

Dugo vremena vladalo je mišljenje da je lubenica dobra za jelo, ali nije naročito vrijedna kao prehrambeni artikl. I zaista, lubenica gotovo uopće ne sadrži kalorije, tek vrlo malo vitamina C i neznatne količine mineralnih soli.

Ali, znanstvenici su već davno shvatili da priroda sebi ne dopušta beskorisne, nepotrebne tvorevine. Ona mudro i darežljivo dijeli svoje izobilje svakoj biljci i plodu, samo je potrebno naučiti kako je iskoristiti za dobrobit čovjeka.

Tako je i s lubenicom. Proizlazi da nema konkurenta među plodovima po sadržaju folne kiseline (folna kiselina je zapravo vitamin Bc ili M, a nalazi se pretežno u obliku kiseline u jetri, bubrezima, mišićima, mlijeku i povrću - napomena prevoditelja). Taj vrijedan vitamin pomaže u formiranju crvenih krvnih zrnaca i regulira kemijske procese u živom organizmu. Liječnici preporučuju lubenicu za one koji pate od anemije, kardiovaskularnih bolesti, bolesti jetre i bubrega. Krumpir, grašak i cvjetača također sadrže taj vitamin, ali za razliku od lubenice jedu se kuhani, a kako je folna kiselina jako nestabilna, pod utjecajem topline skoro potpuno gubi svoje ljekovite vrijednosti. Tako kriška sočne mirisne lubenice nije samo voda i šećer kako mnogi misle nego doza dobrog lijeka koji je izmislila priroda.

DAMM

D.O.O. PODUZEĆE ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU I USLUGE TUZLA

TUZLA Salineatrans

TRANSPORTNO USLUŽNO I TRGOVINSKO PREDUZEĆE, EXPORT-IMPORT sa p.o.
75000 Tuzla, Partizanska 2 (Soni trg) tel. 239-438 (dir) 239-350,
ŽR 12200-601-22662 D.R. 12200-601-8621 SDK Tuzla

hotel tuzla

BOSNA OSIGURANJE

SARAJEVO - GLAVNA FILIJALA TUZLA

HRVATSKI DOM "GRADOVRH" d.o.o.

»PEPEX« d.o.o. TUZLA

VRŠI USLUGE PRIJEVOZA PUTNIKA
STAN: 075/242-001

AGENCIJE:
AVIS 32-490
222-973
TUZLA: 075/235-937
ZAGREB: 01/691-949

TOBACCO FACTORY TUZLA

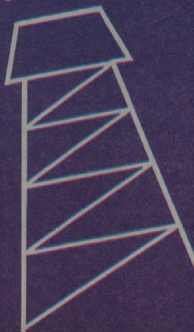
AS

KING SIZE
Amerikan Blend

HRVATSKI RADIO SOLI

92.7 MHz

D.O.O. "BRISTOL" TUZLA

HB

LIPROM

DIONIČKO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA